

Arkkistol. O. 212/19.5.1995

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

Kertomus vuoden 1986
kaivauksesta
Eeva-Liisa Schulz

SISÄLTÖ

ARKISTOTIEDOT	2
JOHDANTO	3
KAIVAUSTEKNIikka	4
MAALAJIT JA KULTTUURIKERROS	5
Kaivausalue I	
Kaivausalue II	
KIVEYKSET JA MUUT RAKENTEET	7
Kaivausalue I	
Kaivausalue II	
LÖYDÖT	9
PALAMATTOMAT LUUT	10
AJOITUS	10
YHTEENVETO	11
KARTTALUETTELO	12
NEGATIIVILUETTELO	14
DIAPOSITIIVILUETTELO	16
KARTAT	18 - 60
KUVATAULUT	61 - 68
LIITE 1: LUUMÄÄRITYS 1983 - 1986	69 - 74
LIITE 2: AJOITUSTULOKSIA	75

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA: ARKISTOTIEDOT

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 4.8. - 30.9.1986

Kunta: Tervola 845
 Kylä: Lapinniemi 402
 Tila 1: Kataja 13:165
 Kiinteistötunnus: 0845040200130165
 Maanomistaja: Korpela, Väinö
 95300 Tervola
 Tila 2: Vanhala 13:179
 Kiinteistötunnus: 0845040200130179
 Maanomistaja: Asser Alamikkotervon kuolinpesä
 Alapää
 95300 Tervola
 Maanvuokraaja: Napapiirin Kuljetus Oy
 Rovakatu 31
 96200 Rovaniemi

Peruskartta 2542 12 TERVOLA, 1981
 Koordinaatit: x = 7337 56 - 60
 y = 2532 29 - 31
 z = 61,58 - 64,09

Vuoden 1986 löydöt: KM 23399:1-1516
 diar. 21.10.1986

Aikaisemmat löydöt: KM 14024:1-5, 18238:1-8, 19008:1-1348
 21599:1-758, 22070:1-2131, 22481:1-2317

Aikaisemmat tutkimukset: A. Erä-Esko inv. 1956-1962
 A. Sarvas tark. 1970, M. Lönnberg kaiv. 1972,
 E.-L. Nieminen kaiv. 1982-1984, M. Heikkinen
 kartoitus 1985 ja 1986, H. Kotivuori inv. 1985

JOHDANTO

Työvoimaministeriö myönsi Tervolan Törmävaaralla syys- ja loka-kuussa 1986 tapahtuvia arkeologisisa kaivauksia varten 408 000 mk valtion työohjelmasta. Museovirasto sai kuitenkin luvan suorittaa kaivaukset jo elo- ja syyskuussa Tervolan maantieteellisen sijainnin ja työn luonteen vuoksi.

Museovirasto ja Tervolan kunta solmivat jälleen laskutyöurakka-sopimuksen kaivausten suorittamisesta. Museovirasto toimi työn teettäjänä, joka vastasi työn suunnittelusta sekä työnjohdon palkkauksesta. Tervolan kunta toimi urakoitsijana, joka palkkasi kaivajat ja hankki mm. työmaakopit. Kunta laskutti museovirastoa syntyneistä kustannuksista.

Vuonna 1986 tutkimuksia Törmävaaralla tehtiin seuraavasti: Huk Markku Heikkinen jatkoi pohjoisrinteen koekaivauksia ja kartoitusta sekä kaivoi yhden asuinkuopan Tervola 47:n alueella. Tervola 30:n alueella jatkettiin FM Eeva-Liisa Schulzin (ent. Nieminen) johdolla kaivamista noin 510 m². Piirtäjänä siellä toimi Ma Hans-Peter Schulz ja tutkimusavustajana arkeologian opiskelija Kirsti Hänninen Hollannista. Kaivajia oli 10.

Kaivauspaikalla vierailivat Tervolan kotiteollisuuskoulun ensimmäisen vuosikurssin oppilaat, Tervolan lukion toiset luokat sekä peruskoulun 3.- 5. luokkien oppilaat Kätkävaarasta.

Tutkimushistorian, kaivauspaikan sijainnin ja topografian osalta ks. aikaisemmat kaivauskertomukset ja yleiskarttaotteet s:t 18 - 20, kuvat 1 ja 2 sekä diat 11581-82.

KAIVAUSTEKNIikka

Kaivamista jatkettiin edellisvuotisten kaivausten vierestä samalla koordinaatistolla, joka kasvoi itään ja pohjoiseen. Mittaukset tehtiin ruutujen etelänurkista. Korkeuskiintopisteenä käytettiin samaa kantoa kuin vuonna 1984. Sen lukema koneelta oli 246 ja absoluuttinen korkeus 62.43 m mpy. Korkeus oli siirretty entisen osuuskaupan kivijalassa olevasta valtakunnallisesta korkeuskiintopisteestä (ks. aikaisemmat kertomukset).

Kaivaus aloitettiin raivaamalla kaivausalue ortodoksiselta kappelilta tulevan tien ja vanhojen kaivausalueitten välistä. Linjan (W - E) 114 paalutusta täydennettiin, ja sen pohjoispuolelle paalutettiin tielle ulottuva 2 x 2 m:n ruudusto. Vanhojen kaivausalueiden länsipuoli hiekkakuopan reunaan S - N-linjaan 100 saakka paalutettiin samoin. Lähelle hiekkakuopan reunaa kaivausalueen lounaisosassa tehtiin lisäksi 6 m pitkä ja 1 m leveä koeoja 93/94 - 100. Kaivausalueen pohjoisosassa tien eteläpuolella ruutuihin 114-116/106-112, 118-120/108, 120/118-130 osui M. Lönnbergin koeojia vuodelta 1972. Ruutuihin 114/104-112 ja kaivausalueen länsiosaan vuorostaan vuosina 1982 ja 1984 kaivettuja alueita. Ajattelemattomasti kompassin avulla tehdyt linjaukset vuonna 1982 olivat aiheuttaneet virheet, Törmävaaran alueen magneettiset häiriöt ovat voimakkaita.

Turve poistettiin lapioidella, ja kaivaminen tapahtui yleensä 10 cm:n tasoina lastoilla niin pitkälle kuin löytöjä tai kulttuurimaata riitti. Pohjat tarkastettiin lapioidella. Lopuksi kaivausalue peitettiin ja tasattiin koneellisesti. Löydöt puhdistettiin jo osittain kaivauksella, palamattomat luut puhdistettiin ja konservoitiin välittömästi (H.-P. Schulz). Vuoden 1972 pitkän koeojan alta kaivettiin 2 ruutua (8 m²) pohjaan. Tavan mukaan routamatot mahdollistivat kaivamisen aamuisin, kun yöpakkaset syyskuussa lisääntyivät ja kovenivat: ensilumi peitti kaivausalueen 25.9.1986 (kuva 13, diat 11589-90).

Taso- ja löytökartat piirrettiin mittakaavassa 1:50, kaivajat merkitsivät löydöt valmiille löytökarttapohjille. Profiilit piirrettiin mittakaavassa 1:25. Pintavaaitukset tehtiin metrin välein, ja niihin perustuva verkkoprojektio on esitetty mittakaavassa 1:100. Tutkimusalue nimettiin kaivausalueiksi I ja II dokumentoinnin ja löytöjen talteenoton helpottamiseksi. Alueet erotti toisistaan vuoden 1982 koeoja. Yleiskartta (1:1000) on Markku Heikkisen kertomuksessa (1986, s:t 55, 56), tässä on siitä vain kopiot.

MAALAJIT JA KULTTUURIKERROS

Kaivausalue I

(Kartat s:t 24-43, diat 11583-85, 11605-07, 11609)

Suurin osa kaivausalueesta I sijaitsi vuosien 1983 ja 1984 kaivausalueiden ja tien välissä, länsipäästä lähti kohti kaivausalue II uloke, joka ulottui vuoden 1982 koeojaan. Täytemaa ja irtohiekka peittivät alkuperäistä maanpintaa erityisesti tien läheisyydessä, mutta myös vuoden 1972 läntisemmän kaivausalueen vieressä.

Kaivausalueen itäosassa terassin alapuolella oli **kaksi asuinkuopilta vaikuttanutta painannetta**, joista toinen jatkui tien alle (Heikkisen n:o 270), ja toisen ylitti vuoden 1972 koeoja (Heikkisellä n:otta). Varman **asuinkuopan rippeet** olivat terassin päällä alueen länsipäässä, siitä oli kaivettu suurin osa vuosina 1972 ja 1984. Terassin juurella sijainneet luode-kaakkosuuntaiset asuinkuoppamaiset painanteet olivat matalahkot ja pitkänomaiset, niistä varsinkin numeroton vaikutti nelikulmaiselta. Maalajien perusteella ne eivät poikenneet millään lailla ympäristöstään, painanteita voi tuskin pitää kodanpohjina. Terassin päällä olleet asuinkuopan rippeet sen sijaan erottuivat vuoden 1972 koeojien reunoilla kaarevana väri- ja maalajimuutoksena pohjalle saakka.

Alueen länsiosassa terassin päällä vallitsevina maalajeina olivat 1. tasosta alkaen likamaa ja tumma palanut hiekka, jota oli erityisen runsaasti alueen pohjoisosassa 3. tasoon saakka, mutta

myös syvemmällä (tasoon 5). Palaneen maan levinneisyys noudatteli terassin reunoja. Likamaa ulottui paikoin tasoon 7. Puhtaan hiekan osuus lännessä kasvoi 2. tasosta alkaen, ja alueen eteläosassa kaivettiin vain kolmen ruudun alueella 4 tasoa.

Terassin kohdalla ja alapuolella 1. tasossa vallitsi huuhtoutunut maa, mutta likamaatakin esiintyi. Tasoissa 2 ja 3 likamaata oli eniten, alueen itäreunalla ja koilliskulmassa puhtaan hiekan osuus alkoi kuitenkin samanaikaisesti kasvaa. Asuinkuoppamaisten painanteiden kohdille ilmaantuivat myös ensimmäiset palaneen hiekan alueet. Ensimmäiset punamultaläikät vuorostaan ilmaantuivat 3. tasossa, mutta niistä suurin osa oli painanteiden ulkopuolella. Suurin yhtenäinen punamultaläikkä oli tasossa 4, ruuduissa 116-118/128-130. Se paljastui puhtaan hiekan alta, sen päällä oli ollut vain pieni likamaalaikku ja pari palanutta kiveä. Punamullan vieressä oli likamaata ja palaneita kiviä.

Terassin juurelta, painanteiden alta, puhtaan hiekan ympäröimänä paljastui 4. tasosta alkaen kaivausalueen poikki kulkeva palaneesta ja likamaasta muodostunut ojamainen kaivanto, jota reunusti karkea hiekka. Se ylitti kaivausalueen melko yhtenäisenä vielä 6. tasossa ja ulottui paikoitellen 7. ja 8. tasoon saakka.

Kaivausalue II

(Kartat s:t 44-48)

Kaivausalue II sijaitsi vuoden 1982 koeojan ja hiekkakuopan välissä, vuoden 1984 kaivausalueesta länteen, tasanteen vielä eheällä maastokohdalla. Varsinaisesta kaivausalueesta länteen vedettiin lisäksi metrin levyinen koeoja lähelle hiekkakuopan reunaa. Kaivausaluetta II peittivät täytemaa ja irtohiekka lähes kauttaaltaan.

Tasossa 1 vallitsevat maalajit olivat huuhtoutunut maa ja likamaa. Palanutta maata oli laikuittain, eniten alueen pohjoisosassa, jossa oli myös resenttiä likamaata. Keskellä kaivausaluetta oli myös täytemaata. Tasossa 2 likamaa kattoi lähes koko alueen eteläosaa ja koeojaa lukuunottamatta. Palanutta hiekkaa oli enää hyvin vähän. Kolmanessa tasossa puhdas hiekka vallitsi, ja sitä syvemmäksi kaivettiin enää harvoja ruutuja.

KIVEYKSET JA MUUT RAKENTEET

Kaivausalue I

(Kartat s:t 24-43)

Kiveykset

Alueen länsiosasta terassin päältä paljastui heti turpeen alta tiheä pitkäkö, kaksiosainen kiveys ruuduista 106/100-104 (k:t 14-15, d:t 11599-600). Se jäi osittain ortodoksisen kappelin vanhan kellotapulien paalunsijojen muodostaman neliön sisäpuolelle ja alle. Vain ruudussa 106/102 ollut osa kiveystä jatkui 2. ja 3. tasoon.

Läheltä tietä ruuduista 120-122/104-106 paljastui täyttemaan ja turvekerroksen alta, lahon kannon ympäriltä laaja kiveys. Siinä oli 1. tasossa runsaasti myös palamattomia suuria, luultavasti tieltä nostettuja kiviä (k:t 4-7, d:t 11591-95). Täyttemaan ja palamattomien kivien poistamisen jälkeenkin (taso 1+5 cm) kivet ja palanut maa peittivät vielä lähes koko ruudun 122/106. Taso tasolta kivien peittämä ala kannon ympärillä kuitenkin pieneni. Tasossa 3 muodostui ruudun luoteisnurkkaan erillinen pyöreä, huuhtoutuneen maan ja palaneiden kivien täyttämä kuoppa, jonka pohjalla oli palanutta maata ja palaneita kiviä (taso 4).

Terassin päällä oli vielä asuinkuoppaan kuulunut kiveys, josta suurin osa oli kaivettu jo vuonna 1972. Nyt sen kiviä tuli heti 1. tasossa esiin ruuduista 116/106 (k. 8) ja 116/110. Ruudusta 116/110 paljastui 2. tasossa joko kokonaan uusi kiveys tai 1. tasossa näkyneen kiveyksen varsinainen ydin vähän idempää (k:t 9-11, d:t 11596-98) ulottuen 4. tasoon.

Alueen itäosa oli vähäkivinen, runsaammin palaneita kiviä oli ylimmissä tasoissa vain ruuduissa 116-118/126-128 tasossa 1 (d. 11604) vuoden 1972 koeojan ylittävän painanteen koillisreunan tuntumassa. Tasossa 4 paljastui ruskean hiekan alta punamullan värjäämää hiekkaa ja likamaata, joiden yhteydessä oli myös palaneita kiviä ruuduissa 116-118/128-130 (d:t 11605-06). Tasossa 5 ruudussa 124/122 oli pyöreässä (50 x 50 cm) likamaajäljessä rykelmä pieniä palamattomia kiviä. Rykelmä vaikutti tehdyttä.

Ojamainen kaivanto

Ks. yllä s. 6. Koska alaspäin kapeneva lika- ja palomaajuova sekä löydöt selvästi jatkuivat vuoden 1972 koeojan pohjatason alle, kaivettiin tasosta 4 lähtien myös ruudut 120/120-122. Tasoissa 7 ja 8 kaivanossa oli enää pieniä palaneita tai likaisia kohtia, mutta musta mangaanihiekkä, karkea hiekka ja sora suuntautuivat vielä kaivannon mukaan. Kaivannosta ja sen länsiläidältä tehtiin runsaasti löytöjä, myös keramiikkaa, ja ruudun 122/120 5. tasosta kaksi hiomalaakaa (KM 23399:1252 uurteellinen, k. 3, d. 11608). Kaivannon funktio jäi epäselväksi, mutta sen kuuluminen asuinpaikkaan on kiistaton. Asuinkuoppamaisten painanteiden sijoittuminen juuri kaivannon päälle saattaa selittää niiden olemassaolon.

Kuoppa ruudussa 126-128/116
(Kuvat 18-24, diat 11610-22)

Toisesta asuinkuoppamaisesta painanteesta, ruudusta 126/116 paljastui täytämään peittämä kuoppa, joka jatkui kaivauksen reunaprofiiliin 128/112-126 yli. Kuoppaa ympäröi pohjalle saakka huuhtoutunut maa, ja kuopan pohjaa peitti savi. Kuopasta ei löydetty mitään, sen funktio ja ikä jäivät epäselviksi. Mutta koska se oli kaivettu osittain ojamaisen kaivannon päälle, täytyy sen olla sitä nuorempi, eikä se mahdollisesti liity asuinpaikkaan.

Kaivausalue II

Kiveykset
(Kartat s:t 44-46, kuvat 12, 16-17, diat 11601-03)

Alueen pohjoisosasta paljastui ruuduista 98-100/102 heti turpeen alta pitkänomainen, kaksiosainen tiheä kiveys, joka koostui voimakkaasti palaneista pienistä kivistä. Toisessa tasossa kiviä oli enää hiukan ruudussa 98/102, jossa niitä riitti ruudun keskellä pienellä alueella likamaassa tasoon 6 saakka.

Toinen samantapainen kiveys tuli myös heti turpeen alta esiin paalun 94/106 ympäriltä. Sen tihein kohta jatkui selkeästi vielä melko laajana toisessa tasossa, mutta ei syvemmälle.

LÖYDÖT

Puhtaaksi piirrettäessä löytökarttojen tasot 1 - 3 piirrettiin erikseen, mutta neljännestä tasosta alaspäin tasot yhdistettiin. Yleensä runsaslöytöisimmät tasot olivat 1 ja 2. (Kartat 49-60).

Kaivausalueen I länsipäässä oli selvä löytökeskittymä, joka alkoi itä-länsi-linjan 114 ja pohjois-etelä-linjojen 116 ja 114 vaiheilla ja jatkui luode-kaakko-suuntaisena kaivamattomalle alueelle tien alle. Toinen selvä keskittymä oli alueen itäosan keskivaiheilla tasoissa 4 - 7. Se noudatteli luode-kaakkosuuntaisena alueen yli puhtaan maan alla kulkenutta kaivantoa.

Kaivausalue II oli suhteellisen vähälöytöinen. Löydöt vähenivät selvästi länteen päin. Eniten löytöjä saatiin alueen itäosasta läheltä vanhoja kaivausalueita. Koeoja oli lähes löydötön.

Suurin löytömateriaali on edellisvuosien tapaan **kvartsi**, jota löydettiin 8623 kpl eli vajaat 39 kg. Tässä määrässä esineitä on 290 kpl (156 kaavinta, 9 uurrinta, 2 veistä, 1 nuolenkärki ja 1 pora sekä 7 iskukiveä). Kvartsiytimiä löydettiin 130 kpl. **Kvartsiittia** löydettiin 145 kpl eli vajaat kaksi kiloa.

Liusketta löydettiin noin 14 kg l. 2305 kpl, joiden joukossa on 44 selvästi tunnistettavaa esinettä, esineen teelmää tai katkelmaa (8 nuolenkärkeä, samasta liuskerenkasta 2 katkelmaa, liuskeriipus, 4 tuuraa, 1 kirves, 5 talttaa, 1 keihäänkärjen teelmä, 1 veitsen katkelma ja 1 naskali).

Piitä löytyi vain 11 kpl, joukossa 2 nuolenkärkeä. Etupäässä erittäin huonokuntoista **keramiikkaa** löydettiin noin 1,5 kg. Lisäksi löydettiin 1 reikäkiven katkelma ja teelmän puolikas, 1 kvartsiittinen ja 2 graniittista iskukiveä, 3 hiomalaakaa, punamultanokareita, palanutta savea ja orgaanista jätettä.

Palanutta luuta saatiin talteen 649 kpl l. noin 140 g. **Palamattomia luita** löydettiin 334,5 g. Vuosien 1983, 1984 ja 1986 palamattomat luut on analysoinut fil.yo Stella From Helsingin yliopiston eläintieteen laitokselta (ks. Liite 1). Hänen analyysinsä perusteella on laadittu seuraava lista:

PALAMATTOMAT LUUT VUOSILTA 1983 - 1986

Laji	lukumäärä	ikä	yksilöt väh.
Phocidae sp. (86,2 %)	131	13 ad. 4 juv.	15
Pusa hispida	15+1?	11 ad.	3
Haliochoerus grypus?	4		1
Phoca groenlandica?	3		1
Castor fiber (4,6 %)	7		1
Rangifer tarandus (2 %)	3		1
Mammalia (5,2 %)	8		
Teleostei sp. (2 %)	<u>3</u>		1
	152		

AJOITUS

Törmävaaran asuinpaikkojen ajoittaminen on perustunut lähes yksinomaan rannansiirtymiskronologiaan (Siiriäinen 1978) ja esineistöön. C-14-ajoitusten saamiseksi ongelmana on ollut joko hiililöytöjen puuttuminen, niukkuus tai laatu, ja tulos ei ole ollut läheskään tyydyttävä (B.P. ikä 470 ± 120 - 1150 ± 90). Tervola 30:n asuinpaikalta toimitettiin vuoden 1984 kaivauksilta 7 hiilinäytettä ajoitukseen (kaiv.kert. 1984, s:t 9-10). Niistä 6:n tulos oli odotetun kaltainen (ks. Liite 2) ja vastaa esineellistä ja korkeuden mukaista ajoitusta tyypillisen kampakeramiikan aikaan.

YHTEENVETO

Tervola 30 Törmävaaran asuinpaikka saatiin lähes loppuunkaivettua hiekkakuopan ja teiden välissä. Kaivausalueen I itäosassa asuinkuoppavyöhykkeen tuntumassa, tien ja kaivausalueiden (1982-1986) välissä on jonkin verran kaivamatonta aluetta, mutta sinne päin löydöt vähenevät ja kulttuurikerros ohenee selvästi. Lännessä tie levennyksineen hiekkakuopan lähellä on tuhonnut runsaslöytöistä asuinpaikan osaa, ja aivan hiekkakuopan reunalta, missä vielä oli eheää maanpintaa jäljellä, löydöt ja kulttuurikerros olivat olemattomat. Vielä tutkittavaa asuinpaikan osaa jäi siten vain tiestä luoteeseen, vuoden 1972 suuresta kaivausalueesta itään.

Löydetty aineisto oli hyvin samankaltaista kuin aikaisempina vuosina: terassin päällä löydöt olivat runsaat sisältäen kampakeraamiikkaa ja kampakeraamiseen kulttuuriin liittyvää esineistöä. Terassin alta tehtiin vähemmän löytöjä, ja keramiikan esiintyminen loppui rinteessä tasossa 2. Keramiikkalöydöt ilmaantuivat kuitenkin terassin juurelta paljastuneeseen ojamaiseen kaivantoon tasosta 4 alkaen. Ojan merkitys jäi epäselväksi, mutta löydöistä päätellen se on samanaikainen kuin terassin päällä sijainnut asuinpaikka.

Helsingissä 18.5.1995

Eeva-Liisa Schulz
Eeva-Liisa Schulz, FM

KARTTALUETTELO

Kartta		mk	koko	sivu	
Peruskarttaotteen kopio		1:20 000		18	
Yleiskartan kopiot I		pienennös		19	
	II	pienennös		20	
Pintavaaituskartat I		1:100	A3	21	
	II	1:100	A3	22	
Verkkoprojektio		1:100	A2	23	
Kaivausalue I:					
	länsiosa	taso			
		1	1:50	A2	24
		2	1:50	A2	25
		3	1:50	A2	26
		4	1:50	A2	27
		5	1:50	A2	28
		6	1:50	A2	29
		7	1:50	A3	30
	itäosa	taso			
		1	1:50	A2	31
		2	1:50	A2	32
		3	1:50	A2	33
		4	1:50	A2	34
		5	1:50	A3	35
		6	1:50	A3	36
		7	1:50	A3	37
		8	1:50	A3	38
erikoiskartta savikuopasta		1:25	A4	39	
profiilikartat:					
	W-E 124/102-132	etelästä	1:25	A2	40
	W-E 128/112-126	etelästä	1:25	A2	41
	S-N 114-128/120	idästä	1:25	A3	42
	S-N 114-128/126	idästä	1:25	A3	43
Kaivausalue II:					
		taso			
		1	1:50	A2	44
		2	1:50	A2	45
		3	1:50	A2	46
		4	1:50	A2	47
		5-7	1:50	A3	48

Löytökartat		mk	koko	sivu
Kaivausalue I:				
längsiosa taso	1	1:50	A2	49
	2	1:50	A2	50
	3	1:50	A2	51
	4-8	1:50	A2	52
itäosa taso	1	1:50	A2	53
	2	1:50	A2	54
	3	1:50	A2	55
	4-7	1:50	A2	56
Kaivausalue II:				
taso	1	1:50	A2	57
	2	1:50	A2	58
	3	1:50	A2	59
	4-6	1:50	A2	60

NEGATIIVILUETTELO

Kuvaaja E.-L. Schulz

- 66831-34 Panoraama kaivausalueesta, eteläkaakosta. Kuva 1.
- 66835 Kaivausalue I, taso 1. Kuvattu idästä. Kuva 2.
- 66836 Sama etelästä
- 66837 Kiveys ruudussa 120/104 pohjoisesta.
- 66838 Kiveys asuinkuopan ruudussa 116/110, taso 1, pohjoisesta.
- 66839 Liuskekirves (KM 23399:555) ruudussa 122/106, 1. taso.
- 66840 Kiveyksen rippeet ruudussa 116/106, asuinkuopan 1. taso, etelästä. Kuva 8.
- 66841 Kiveys ruuduissa 122/104-106, taso 1, etelästä. Kuva 4.
- 66842 Sama pohjoisesta.
- 66843 Kiveys ruudussa 116/110, asuinkuopan 2. taso, lännestä.
- 66844 Sama pohjoisesta. Kuva 9.
- 66845 Sama lännestä, taso 3. Kuva 10.
- 66846 Sama etelästä.
- 66847 Sama idästä.
- 66848 Kiveys ruuduissa 122/104-106, taso 1+5cm, lännestä. Kuva 5.
- 66849 Sama länsiluoteesta.
- 66850 Sama.
- 66851 Sama länsilounaasta.
- 66852 Hiomalaalka KM 23399:1252 ruudussa 122/120, taso 5, lännestä. Kuva 3.
- 66853 Sama länsilounaasta.
- 66854 Kiveys ruudussa 116/110, asuinkuopan taso 4, länsilounaasta. Kuva 11.
- 66855 Kiveys ruudussa 122/106, taso 1, pohjoisluoteesta.
- 66856 Sama, taso 2, lännestä. Kuva 6.
- 66857 Kiveys ruudussa 116/128, taso 1, pohjoisluoteesta.
- 66858 Sama itäkoillisesta.
- 66859 Kiveys ruudussa 122/104, taso 3, lännestä.
- 66860 Sama pohjoisluoteesta. Kuva 7.
- 66861 Tervola 101 Törmävaara, kvartsilouhos.
- 66862 Sama.
- 66863 Sama.

- 66864 Kiveys ja vaalea punamultaläikkä ruuduissa 116-118/
128-130, taso 4, idästä.
- 66865 Sama etelästä.
- 66866 Sama idästä.
- 66867 Sama lännestä.
- 66868 Sama idästä.
- 66869 Pienien palamattomien kivien rykelmä ruudussa 124/122,
taso 5, länsilounaasta.
- 66870 Täytemaan peittämä kuoppa ruudun 126/116 luoteislaidal-
la, ruutu tasossa 1, ylhäältä pohjoisluoteesta.
- 66871 Sama länsilounaasta. Kuva 18.
- 66872 Sama etelälounaasta.
- 66873 Sama, ruutu tasossa 5, etelälounaasta.
- 66874 Sama, ruutu tasossa 6, savipohja osittain poistettu,
etelästä. Kuva 19.
- 66875 Sama eteläkaakosta.
- 66876 Sama, ruutua kaivetaan tasoon 7, kuvattu ylhäältä.
- 66877 Kiveys ruuduissa 98-100/102, taso 1, lännestä. Kuva 12.
- 66878 Sama pohjoisesta.
- 66879 -
- 66880 Kiveys ruudussa 106/102, taso 1, lännestä.
- 66881 Sama lännestä. Kuva 14.
- 66882 Sama idästä.
- 66883-85 Panoraama W-I profiilista 128/116-120, etelästä. Kuva
20.
- 66886 Profiili 128/116-118 etelälounaasta.
- 66887 Kiveys ruudussa 106/102, taso 2, lännestä. Kuva 15.
- 66888 Sama pohjoisesta.
- 66889 Sama idästä.
- 66890 Sama kaakosta.
- 66891 Kiveys ruuduissa 92-94/104-106, taso 1, lännestä.
- 66892 Sama. Kuva 16.
- 66893 Sama idästä.
- 66894 Sama.
- 66895 Talviaamu kaivauksella 25.9.1986!
- 66896 Sama.
- 66897 Sama. Kuva 13.
- 66898 Kiveys ruuduissa 92-94/104-106, taso 2, lännestä. Kuva
17.
- 66899 Sama lännestä.

- 66900 Savipohjaisen kuopan pinta täytemaan alta paljastettuna ruudussa 128/116, ylhäältä pohjoisesta.
- 66901 Sama koillisesta.
- 66902 Sama luoteesta. Kuva 21.
- 66903 Sama esiinkaivettuna, kuvattu profiilin 128/116-118 puolelta.
- 66904 Sama. Kuva 22.
- 66905 Sama.
- 66906 Sama.
- 66907 Sama osittain esiinkaivettuna.
- 66908 Sama. Kuva 23.
- 66909 Sama savipohjaan kaivettuna.
- 66910 Sama. Kuva 24.
- 66911 Sama.
- 66912 Nuotiokuva 30.9.1986.
- 66913 Sama.
- 66914 Sama.

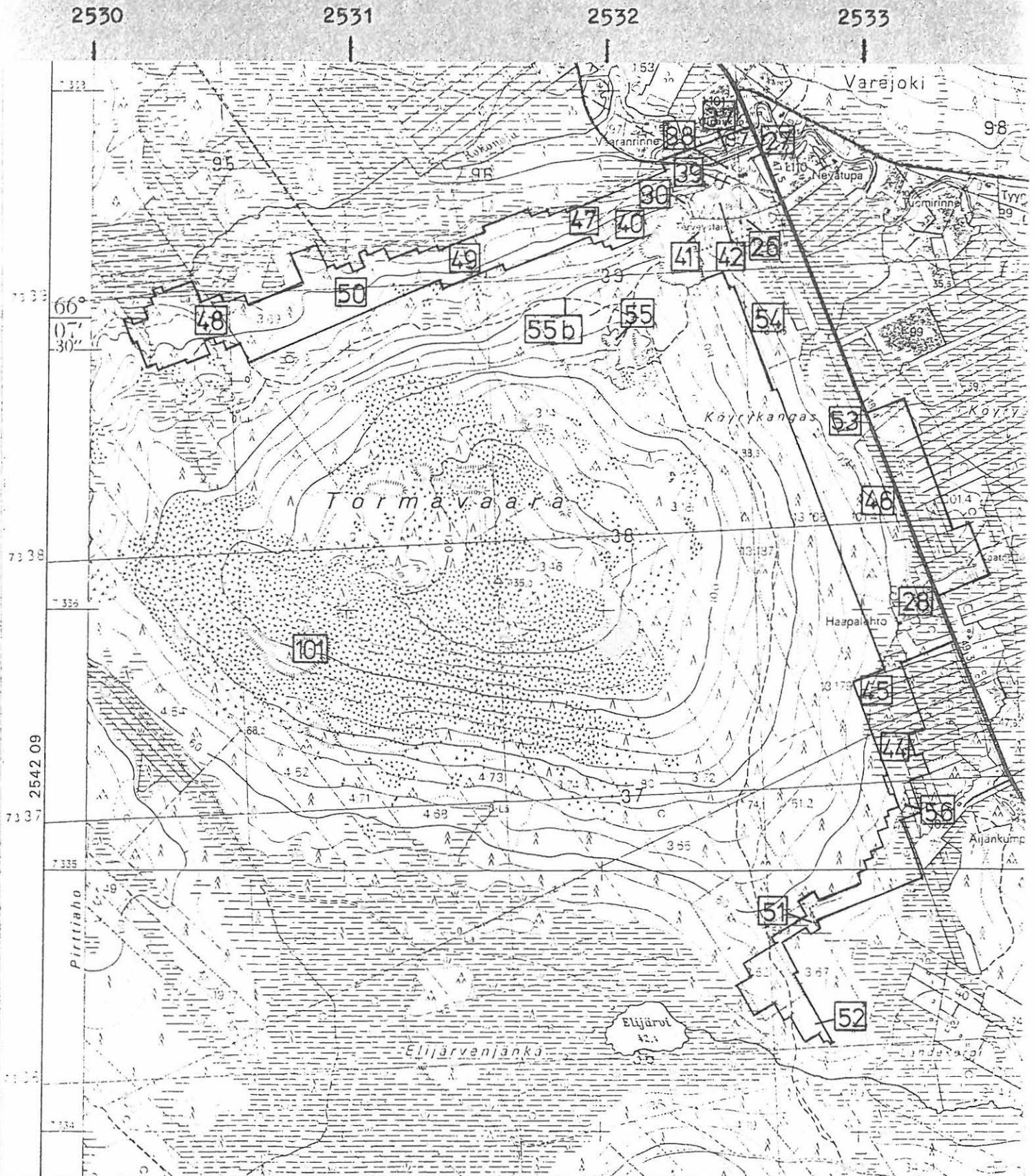
DIAPOSITIIVILUETTELO

Kuvaaja E.-L. Schulz

- 11581 Yleiskuva kaivausalueesta, eteläkaakosta.
- 11582 Sama.
- 11583 Kaivausalue I, taso 1, idästä.
- 11584 Ruutu 120/104, taso 1, idästä.
- 11585 Kaivausalue I, taso 1, etelästä.
- 11586 Kaivauskuva.
- 11587 Tyokuva 22.9.1986.
- 11588 Nuotiokuva pakkasaamuna 18.9.1986.
- 11589 Talviaamu 25.9.1986
- 11590 Sama.
- 11591 Kiveys ruuduissa 120-122/104-106, taso 1, idästä.
- 11592 Sama lännestä.
- 11593 Sama tasossa 1+5 cm, lännestä
- 11594 Sama tasossa 2, lännestä.
- 11595 Sama tasossa 3, lännestä.
- 11596 Kiveys ruudussa 116/110, asuinkuopan taso 2, pohjoisesta.

- 11597 Sama sekä luita tasossa 3, lännestä
- 11598 Sama tasossa 4, luiden alta, länsilounaasta.
- 11599 Kiveys ruudussa 106/102, taso 1, lännestä.
- 11600 Sama tasossa 2, idästä.
- 11601 Kiveys ruuduissa 98-100/102, taso 1, idästä.
- 11602 Kiveys ruuduissa 92-94/104-106, taso 1, idästä.
- 11603 Sama tasossa 2, koillisesta.
- 11604 Kiveys ruudussa 116/128, taso 1, itäkoillisesta.
- 11605 Kiveys ja heikko punamulta- ja hiilialue ruuduissa 116-118/128-130, taso 4, idästä.
- 11606 Sama lännestä.
- 11607 Ruutu 120/120 taso 1. Kuvattu vihreällä salamavalolla.
- 11608 Ruutu 120/122, taso 5, uurteellinen hiomalaaka (KM 23399:1252).
- 11610 Täytemaan peitossa ollut kuoppa ruudun 126/116 luoteislaidalla, ylhäältä pohjoisluoteesta.
- 11611 Sama, ruutua 126/116 kaivettu 1 tasoon, länsilounaasta.
- 11612 Sama etelälounaasta.
- 11613 Sama, ruutu 126/116 tasossa 6, savipohja osittain kaivettu pois, etelästä.
- 11614 Sama ylhäältä.
- 11615 W-I profiili 128/116-120.
- 11616 Sama.
- 11617 Savipohjaisen kuopan pinta esiinkaivettuna, takaosa osittain saveen kaivettuna, ruutu 128/116, ylhäältä.
- 11618 Sama osittain kaivettuna, eteläkaakosta.
- 11619 Sama kuvattuna ylhäältä lännestä.
- 11620 Sama kaivettuna savipohjaan, kuvattu eteläkaakosta.
- 11621 Sama, ylhäältä luoteesta.
- 11622 Sama syvemmälle kaivettuna, ylhäältä pohjoisesta.

TERVOLA 26, 27, 28, 30, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 55, 56 ja 101 TÖRMÄVAARA
Markku Heikkinen 1984-1986

Ote peruskartasta 2542 12 TERVOLA, painettu 1981, Helsinki. Mk. 1:20 000.

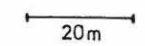
TERVOLA 26, 27, 30, 37, 38, 39, 41 JA 42

TÖRMÄVAARA

Markku Heikkinen 1986

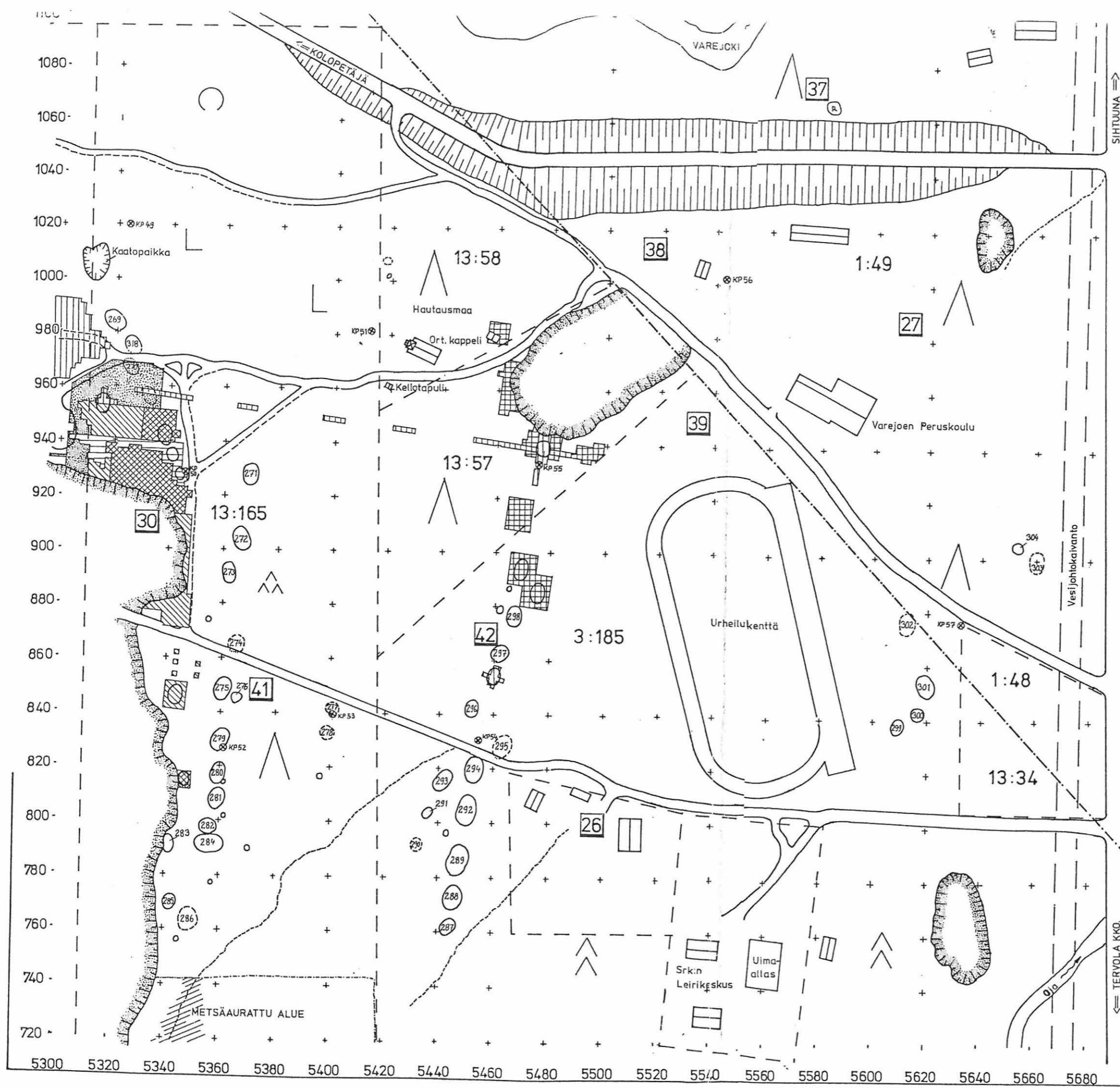
Yleiskartta 5

Mk PIENENNÖS

Piirt. T.Pärssinen

- (456) Asuinkuoppa (halk. yli 4 m)
- (90) Mahd. asuinkuoppa
- o Kuopanne (halk. alle 4 m)
- R Resentti
- [Hatched] 1972 Kaivausalue
- [Grid] 1979 "
- [Horizontal lines] 1982 "
- [Cross-hatch] 1983 "
- [Diagonal lines] 1984 "
- [Stippled] 1986 "
- - - Kyläraja
- - - Polku
- [Diagonal lines] Kvartseja, palaneita kiviä ym.

SIHTUUNA

TERVOLA KKO.

TERVOLA 30, 40, 47 JA 49 TÖRMÄVAARA

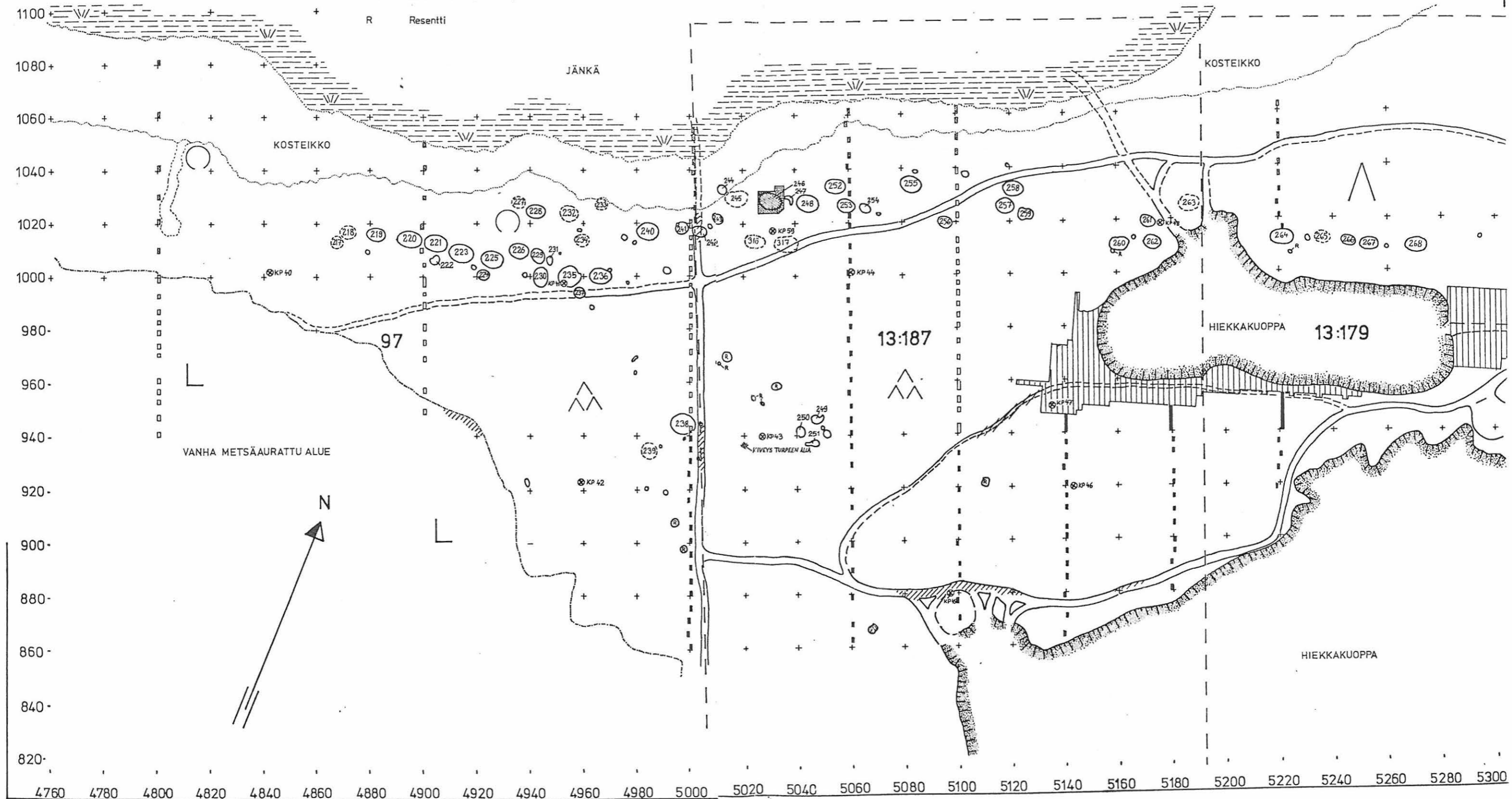
Markku Heikkinen 1986

Yleiskartta 4

Mk PIENENNÖS 20 m

Piirt. T.Pärssinen

- (567) Asuinkuoppa (halk. yli 4m)
- (23) Mahd. asuinkuoppa
- o Kuopanne (halk. alle 4m)
- Metsäaurauksen tuhoama alue
- //// Palaneita kiviä, kvartseja
- R Resentti
- ||||| 1972 kaivausalue
- 1980 kaivausalue
- 1985 kaivausalue
- ▨ 1986 kaivausalue

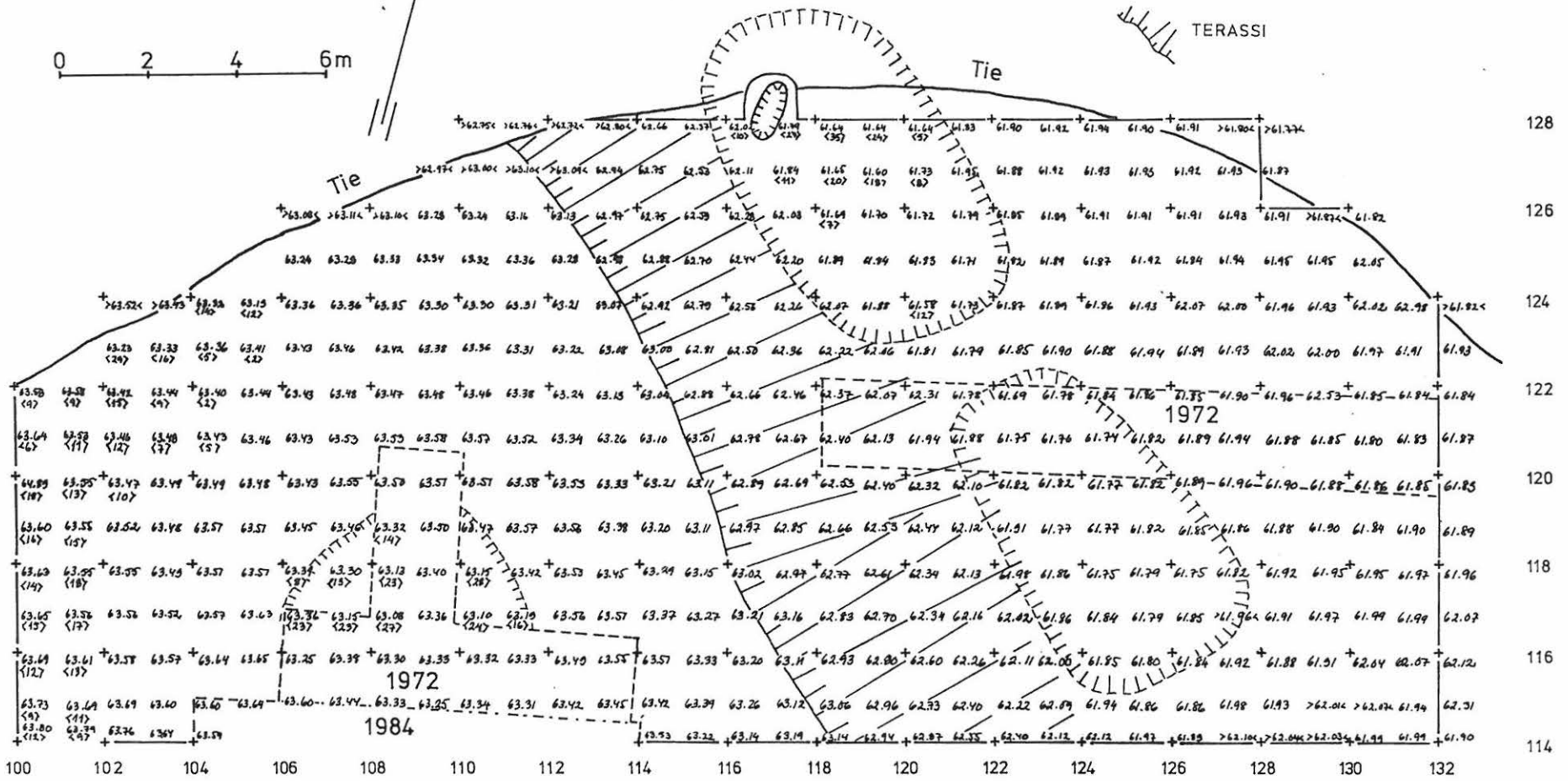

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Pintavaahtuskartta I
 mk 1:100, luvut absoluuttisia korkeuksia m mpy
 piirt. H.-P. Schulz

- 62.00 KORKEUS M MPY
- >62.00< EPÄTARKKA KORKEUSLUKU
- <6> CM TÄYTEMAATA ALKUPERÄISEN MAANPINNAN PÄÄLLÄ
- 1972 V. 1972 KAIVAUSALUETTA
- 1984 V. 1984 KAIVAUSALUETTA
- KUOPPA
- KODANPOHJA
- TERASSI

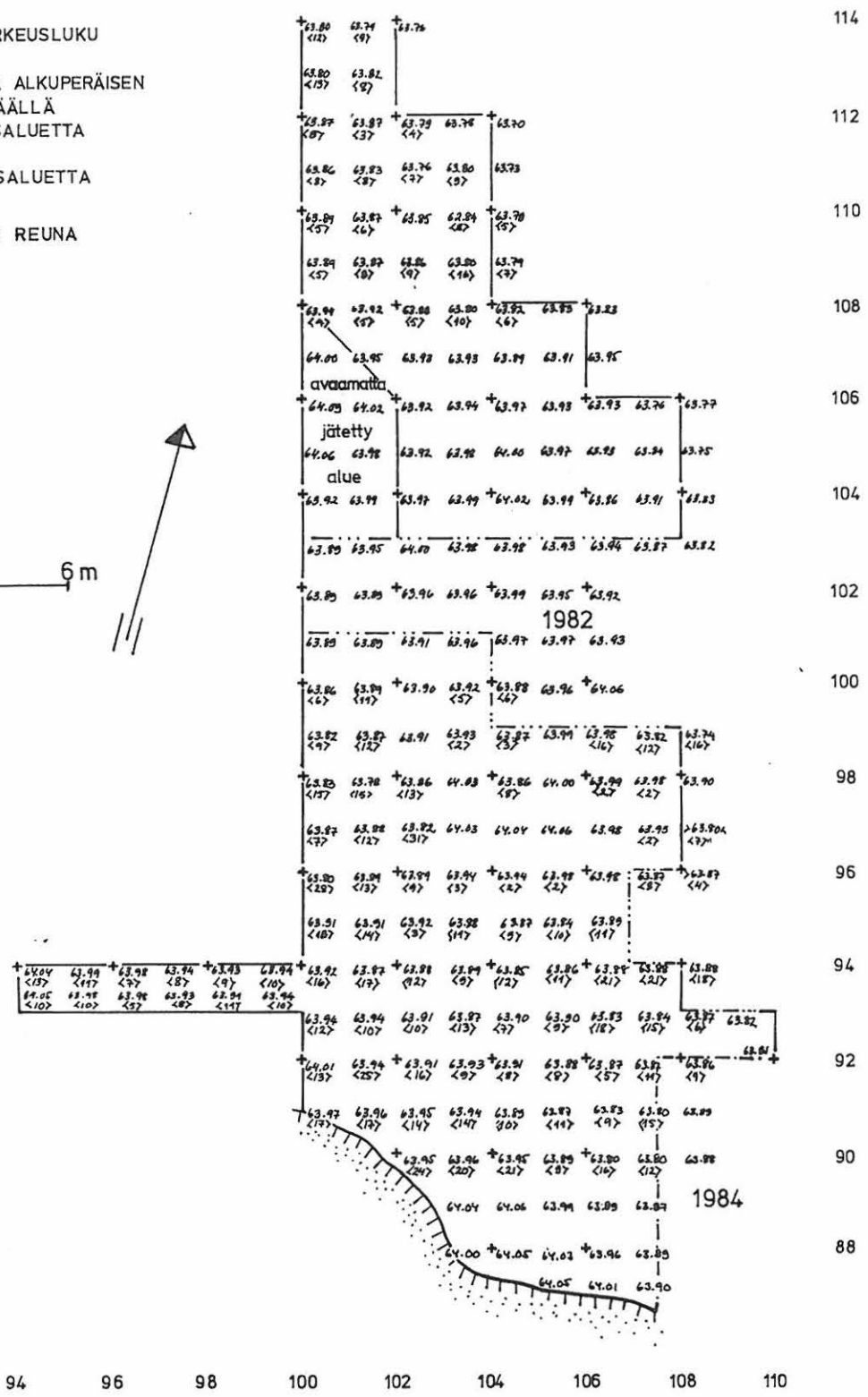

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Pintavaaituskartta II
mk 1:100, luvut absoluuttisia korkeuksia m mpy
piirt. H.-P. Schulz

- 64.00 KORKEUS M MPY
- >64.00< EPÄTARKKA KORKEUSLUKU
- <4> CM TÄYTEMAATA ALKUPERÄISEN MAANPINNAN PÄÄLLÄ
- 1982 V. 1982 KAIVAUSALUETTA
- 1984 V. 1984 KAIVAUSALUETTA
- HIEKKAKUOPAN REUNA

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

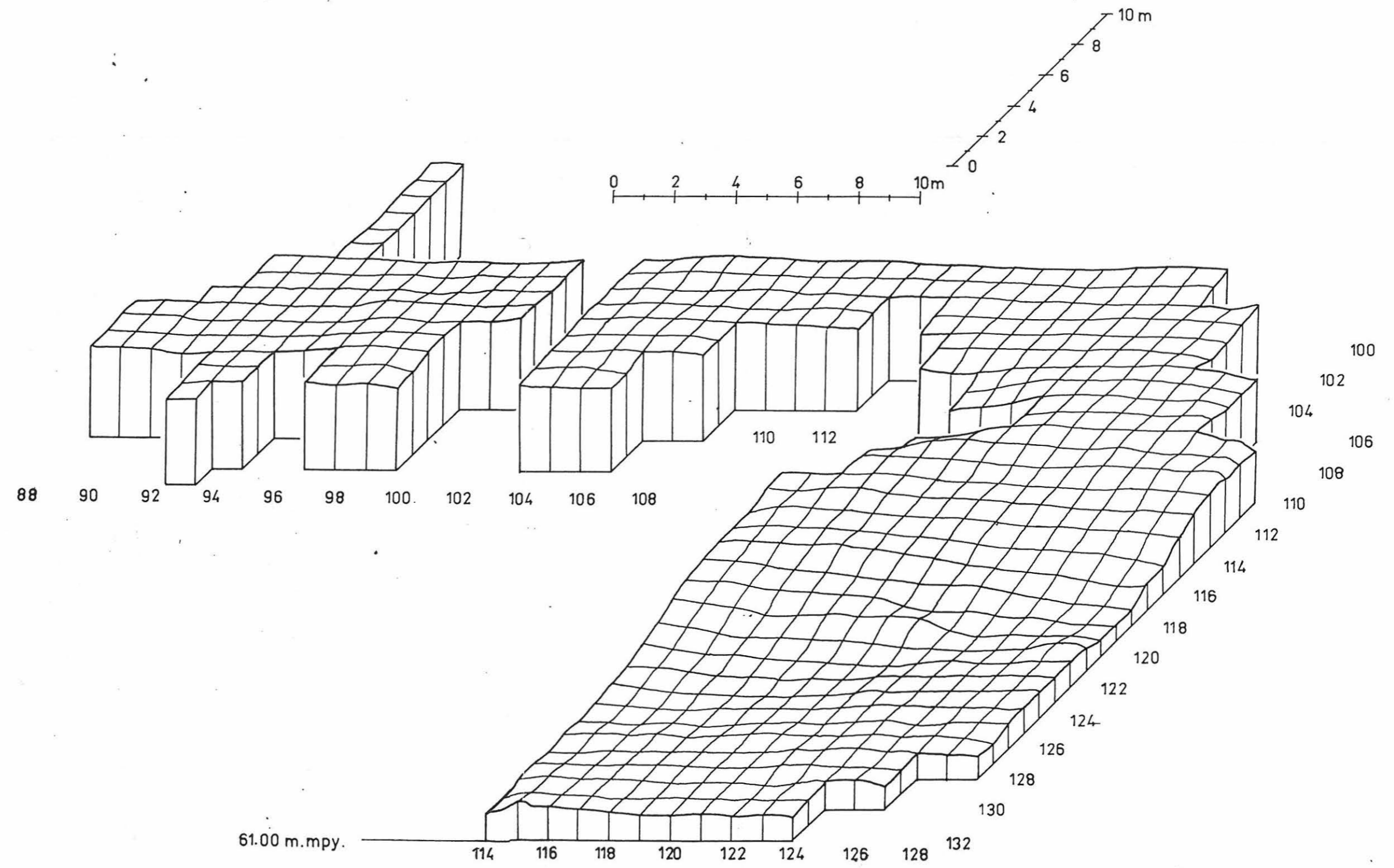
Pintavaaituksiin perustuva verkkoprojektio

Atsimuutti = 30° (koillisesta)

Kallistuskulma = 45°

mk = 1:100

Piirt. H.-P. Schulz

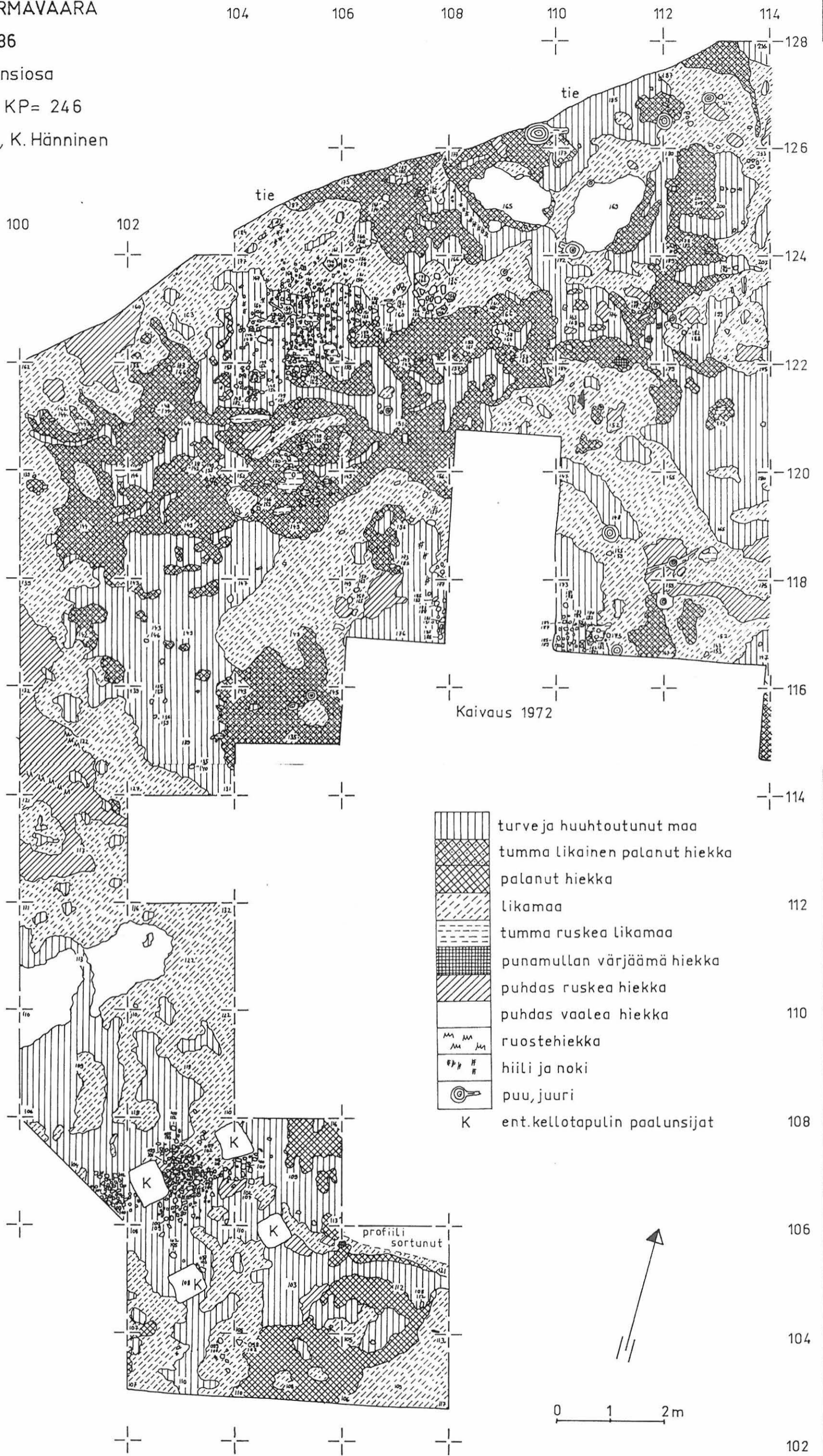
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I, länsiosa

Taso1 mk 1:50 KP= 246

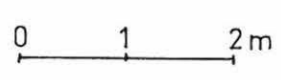
Piirt. H.-P.Schulz, K. Hänninen

Kaivaus 1972

- turve ja huuhtoutunut maa
- tumma likainen palanut hiekka
- palanut hiekka
- likamaa
- tumma ruskea likamaa
- punamullan värjäämä hiekka
- puhdas ruskea hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- hiili ja noki
- puu, juuri
- K ent.kellotapulin paalunsijat

profiili
sortunut

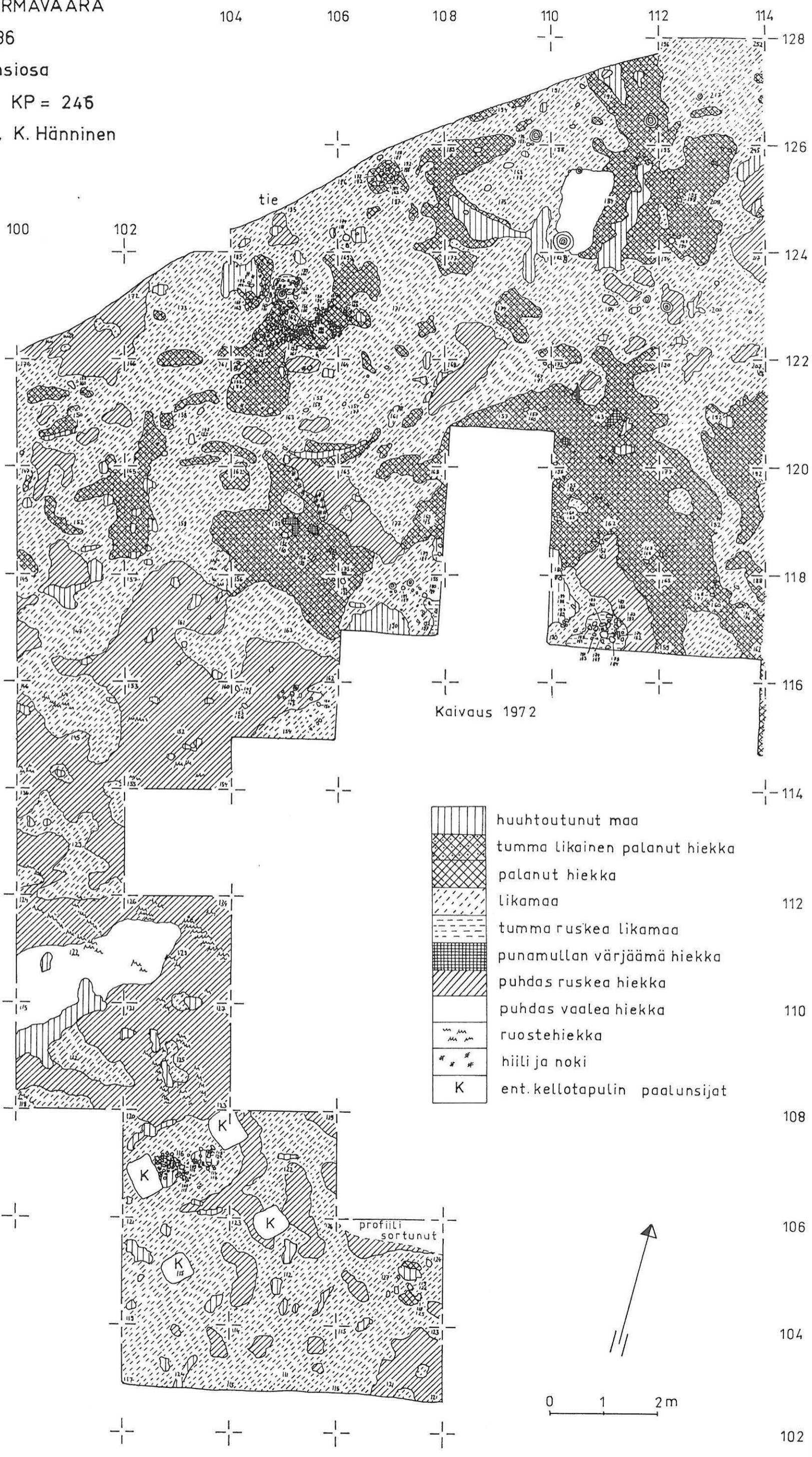
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I, länsiosa

Taso 2 mk 1:50 KP = 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

Kaivaus 1972

- huuhtoutunut maa
- tumma likainen palanut hiekka
- palanut hiekka
- likamaa
- tumma ruskea likamaa
- punamullan värjäämä hiekka
- puhdas ruskea hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- hiili ja noki
- K ent. kellotapulin paalunsijat

profiili sortunut

0 1 2 m

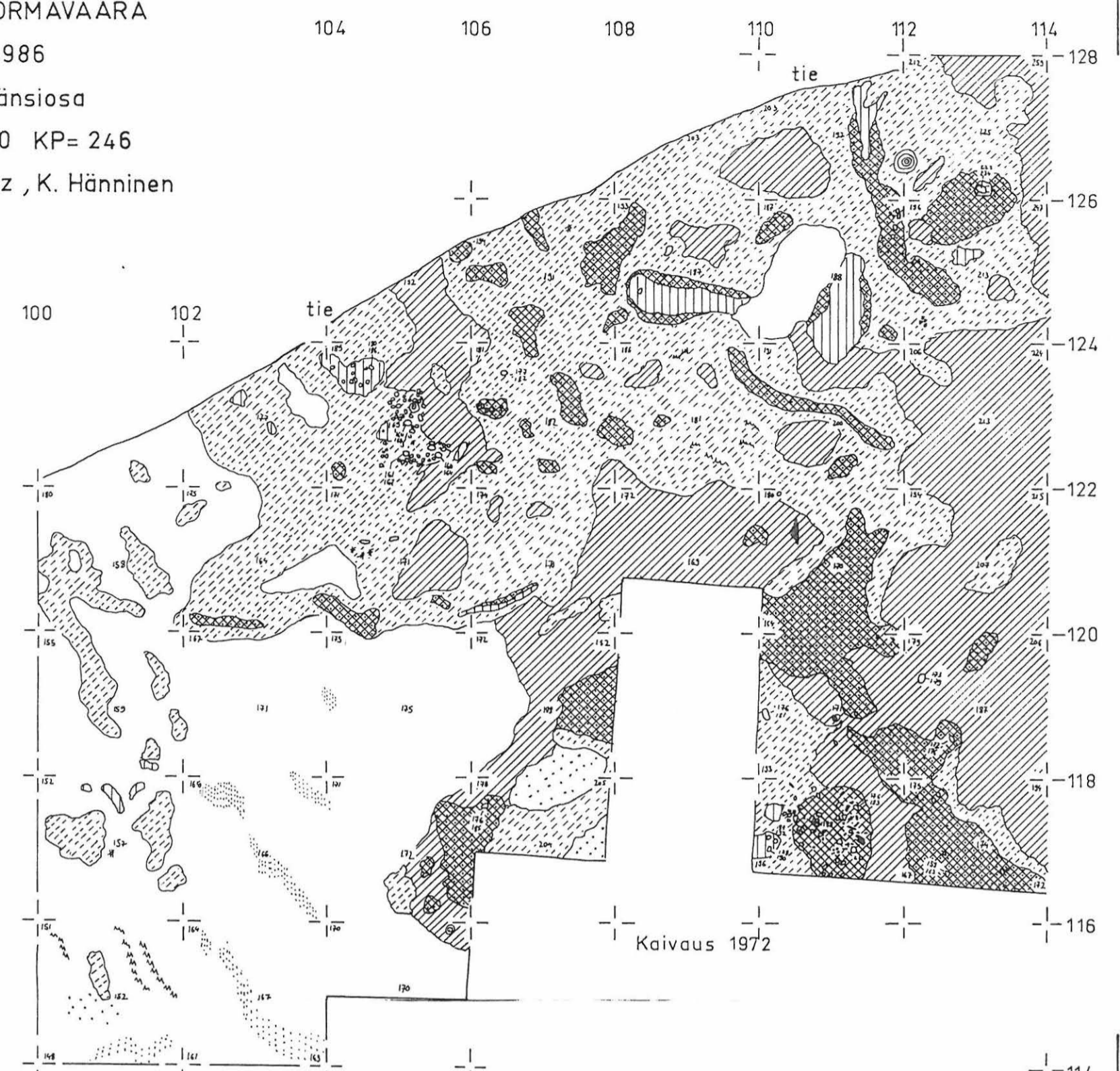
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

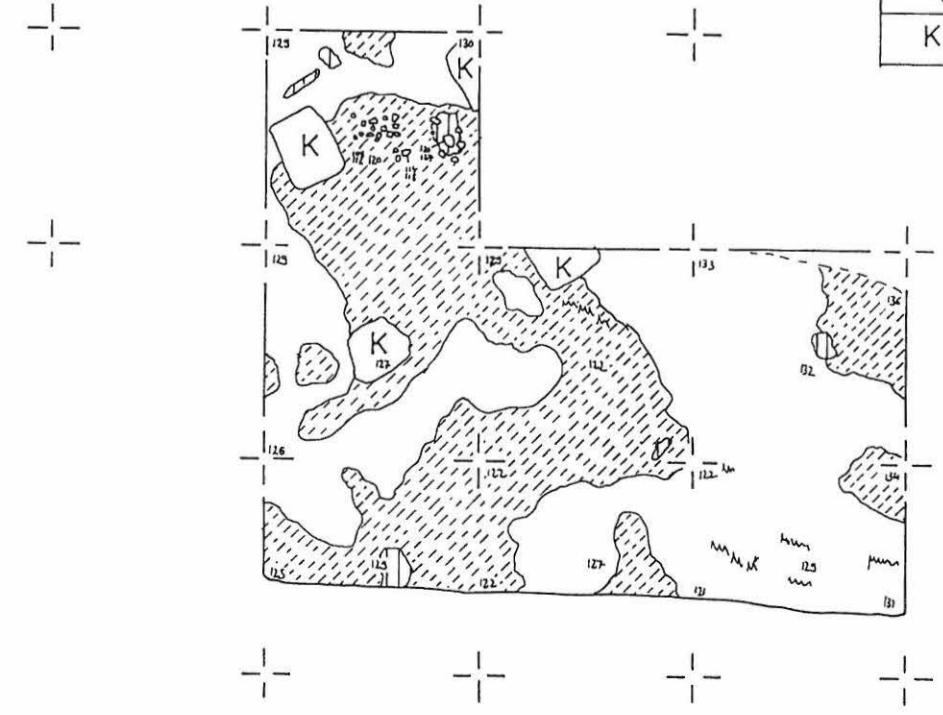
Kaivausalue I, länsiosa

Taso 3 mk 1:50 KP= 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

	huuhtoutunut maa	
	tumma likainen palanut hiekka	
	palanut hiekka	
	likamaa	112
	punamullan värjäämä hiekka	
	puhdas ruskea hiekka	
	puhdas vaalea hiekka	
	ruostehiekka	110
	mangaanihiekka	
	hiili ja noki	
	palamatonta luuta	
	ent.kellotapulin paalunsijat	108

0 1 2m

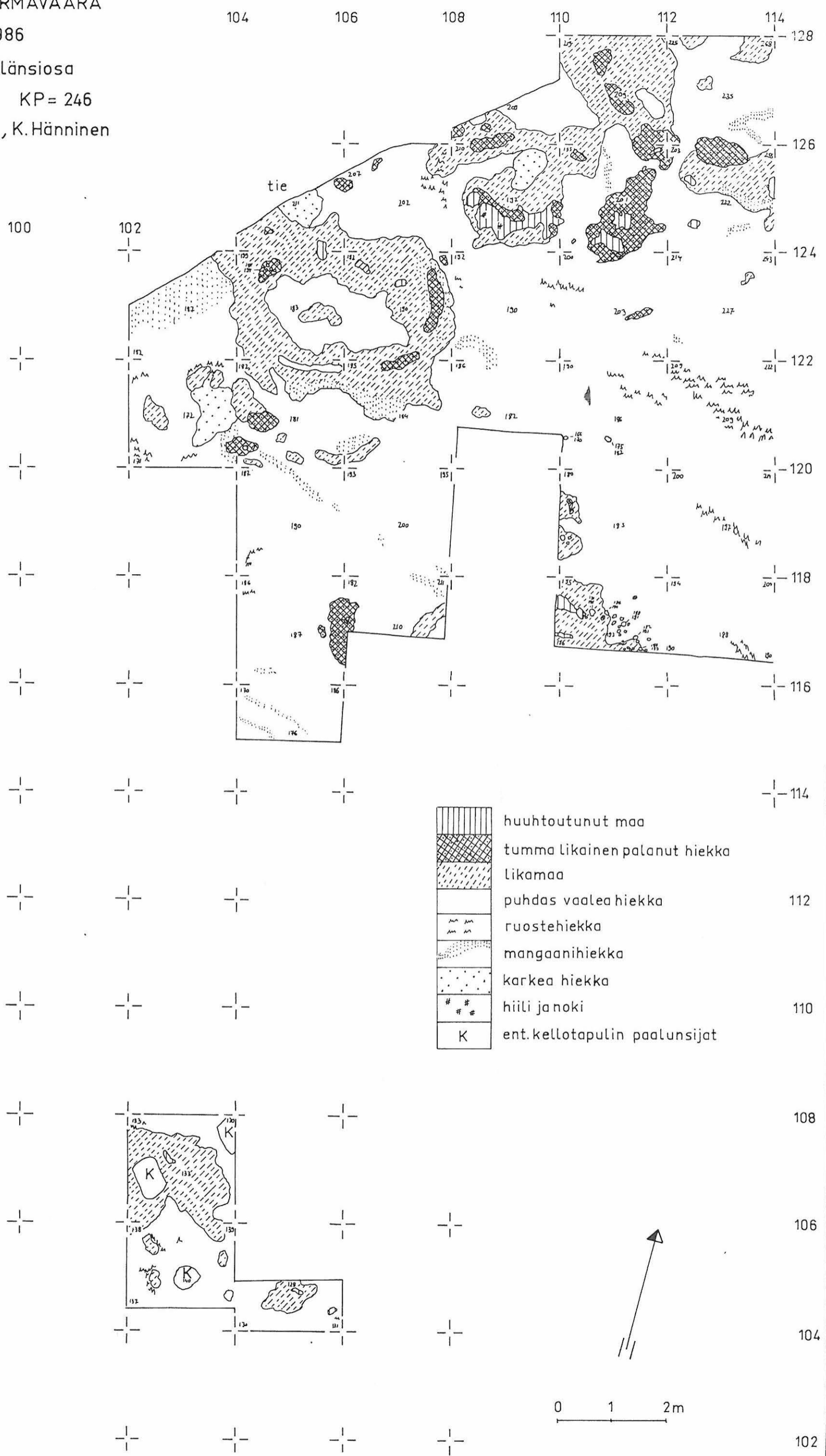
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I , länsiosa

Taso 4 mk 1:50 KP= 246

Piirt. H.-P. Schulz , K.Hänninen

	huuhtoutunut maa	
	tumma likainen palanut hiekka	
	likamaa	
	puhdas vaalea hiekka	112
	ruostehiekka	
	mangaanihiekka	
	karkea hiekka	
	hiili janoki	110
	ent.kellotapulin paalunsijat	

0 1 2m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

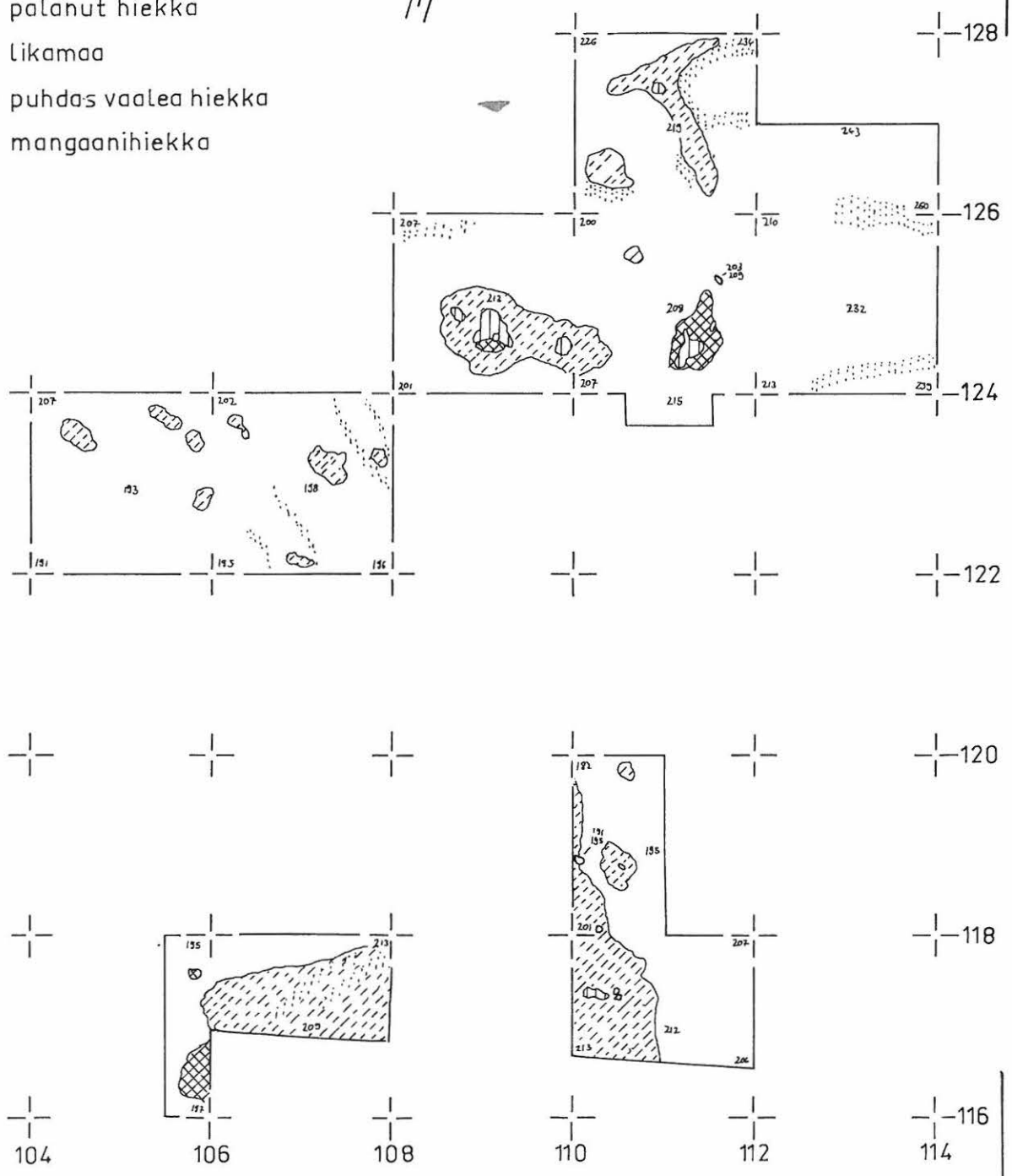
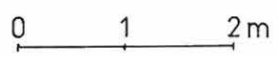
E.-L.SCHULZ 1986

Kaivausalue I , länsiosa

Taso 5 mk 1:50 KP =246

Piirt. K. Hänninen

- huuhtoutunut maa
- palanut hiekka
- likamaa
- puhdas vaalea hiekka
- mangaanihiekkä

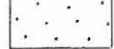
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

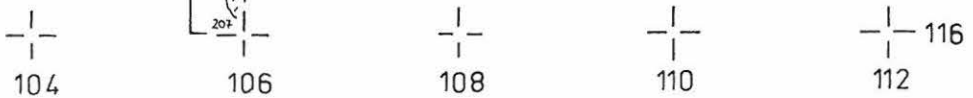
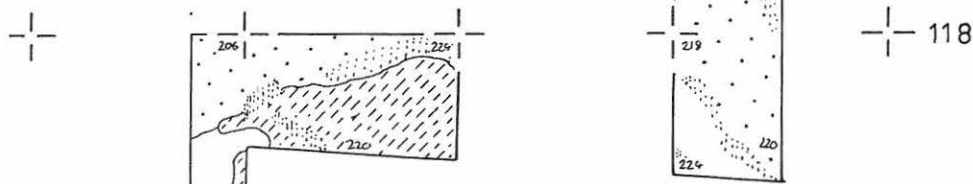
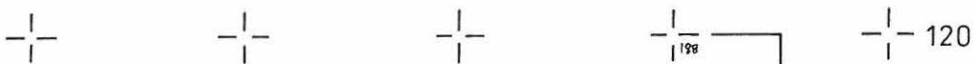
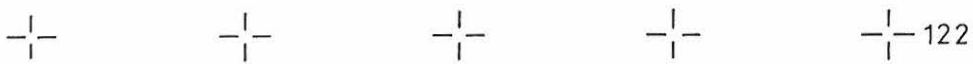
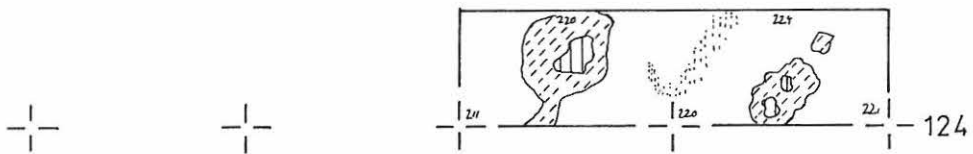
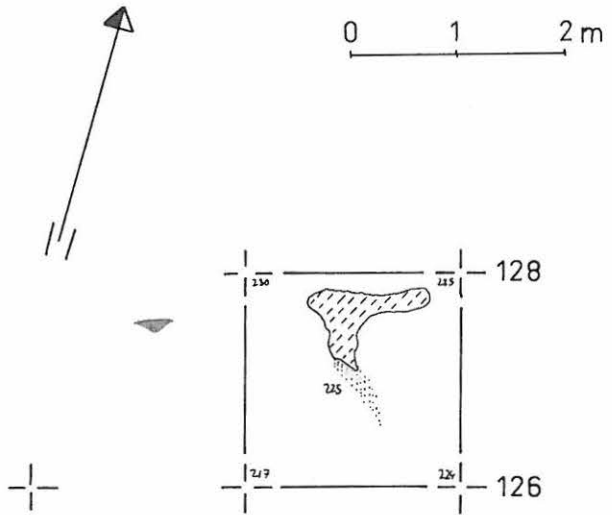
E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I, länsiosa

Taso 6 mk 1:50 KP=246

Piirt. K.Hänninen

- huuhtoutunut maa
- likamaa
- puhdas vaalea hiekka
- mangaanihiekkä
- karkea hiekka

104

106

108

110

112

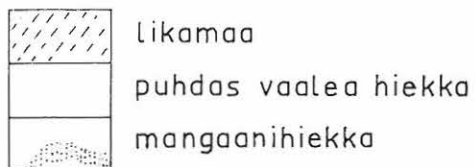
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

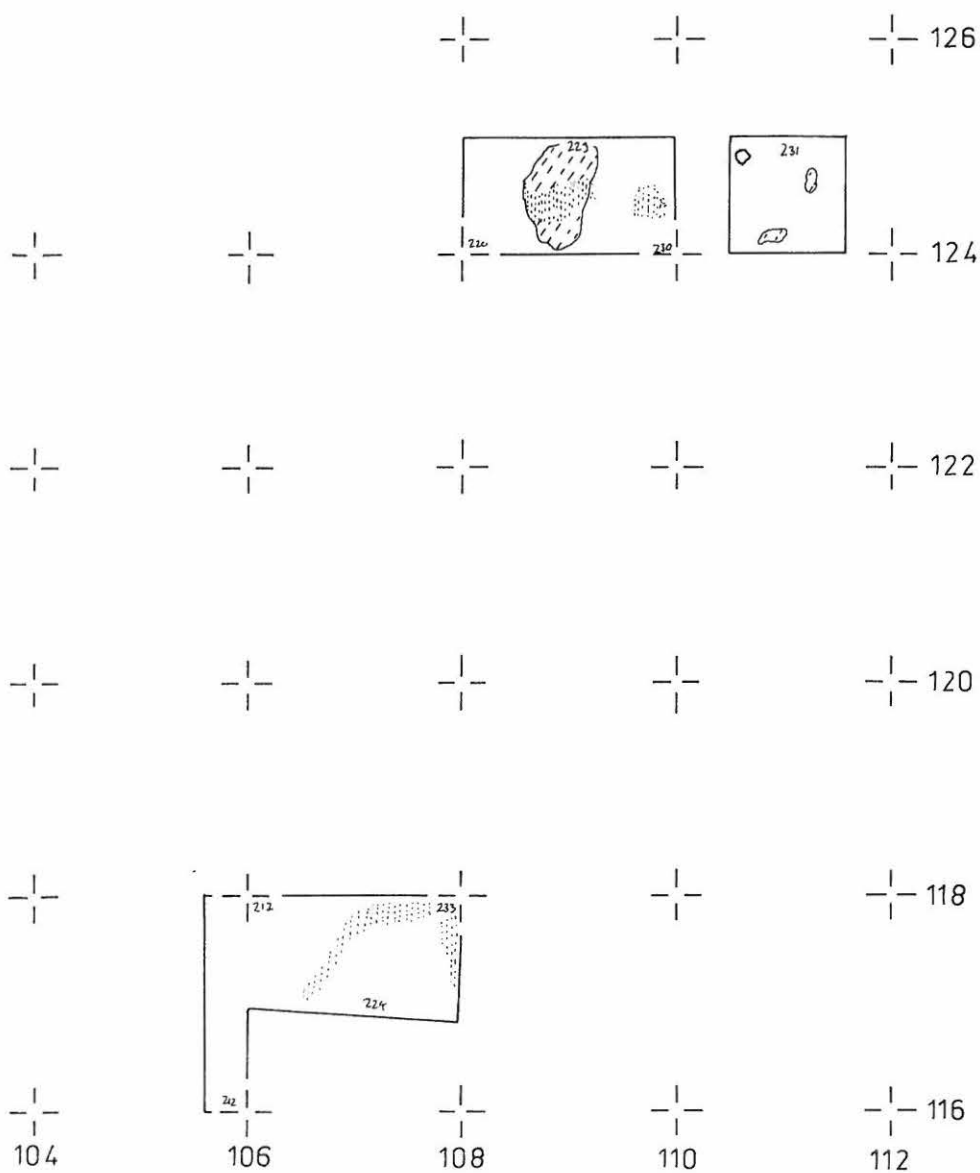
Kaivausalue I, länsiosa

Taso 7 mk 1:50 KP=246

Piirt. K. Hänninen

0 1 2 m

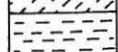
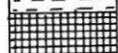

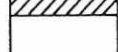
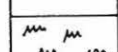
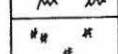
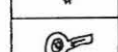
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

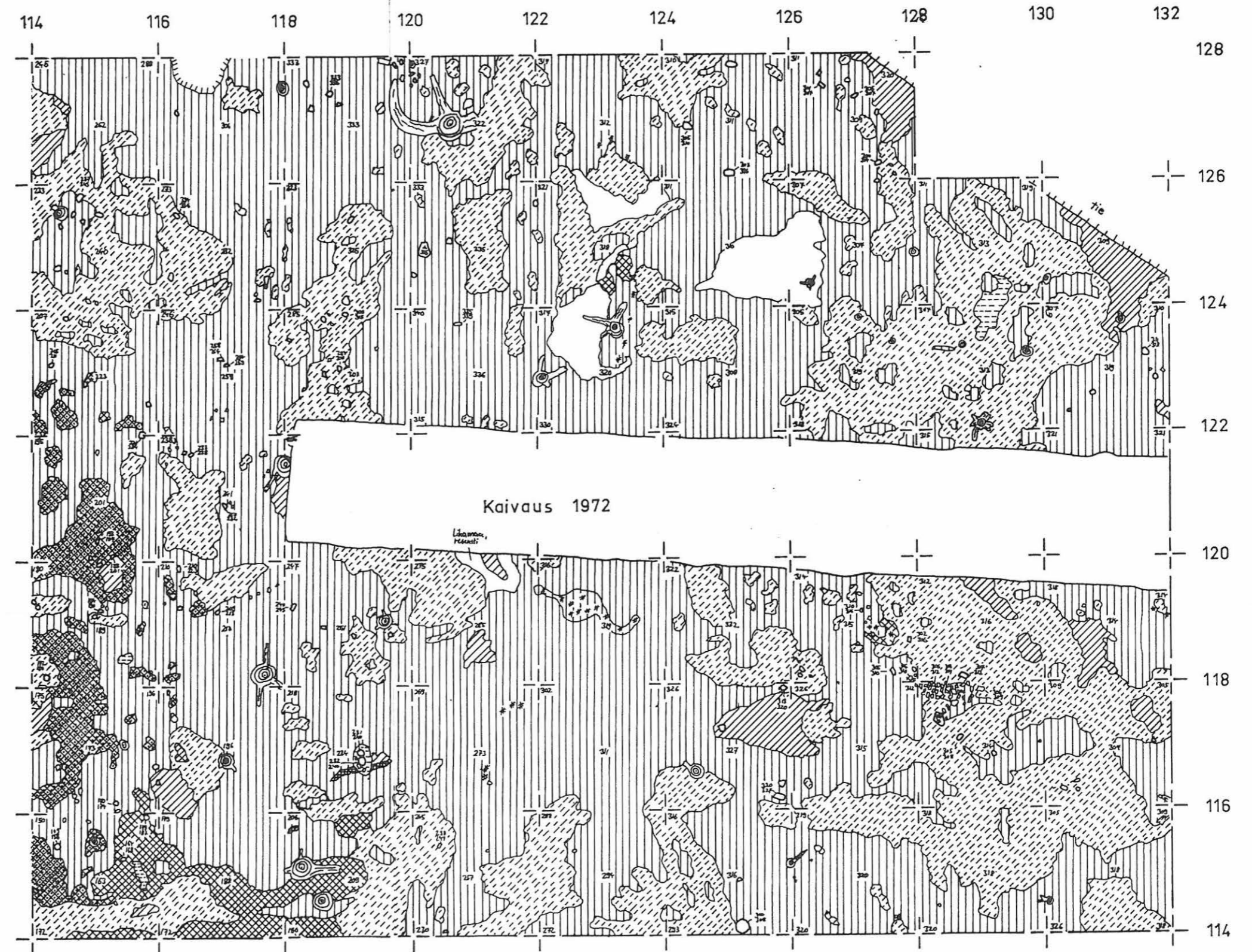
Kaivausalue I, itäosa

Taso 1 mk 1:50 KP=246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

- turve ja huuhtoutunut maa
- tumma likainen palanut hiekka
- palanut hiekka
- likamaa
- tumma ruskea likamaa
- punamullan värjäämä hiekka
- puhdas ruskea hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- hiili ja noki
- puu, juuri

0 1 2m

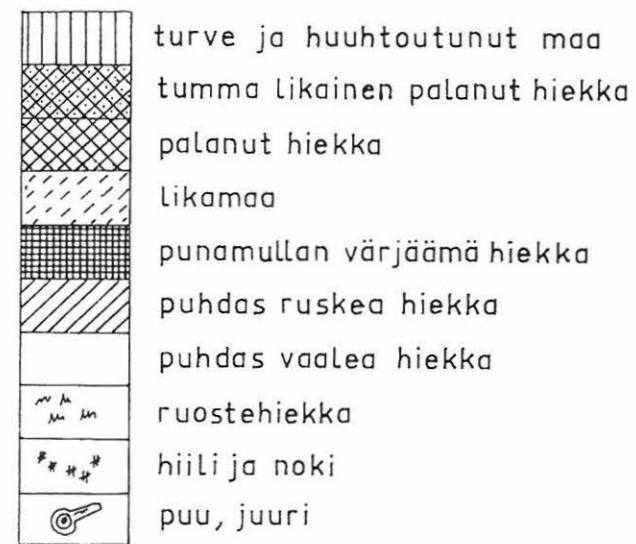
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

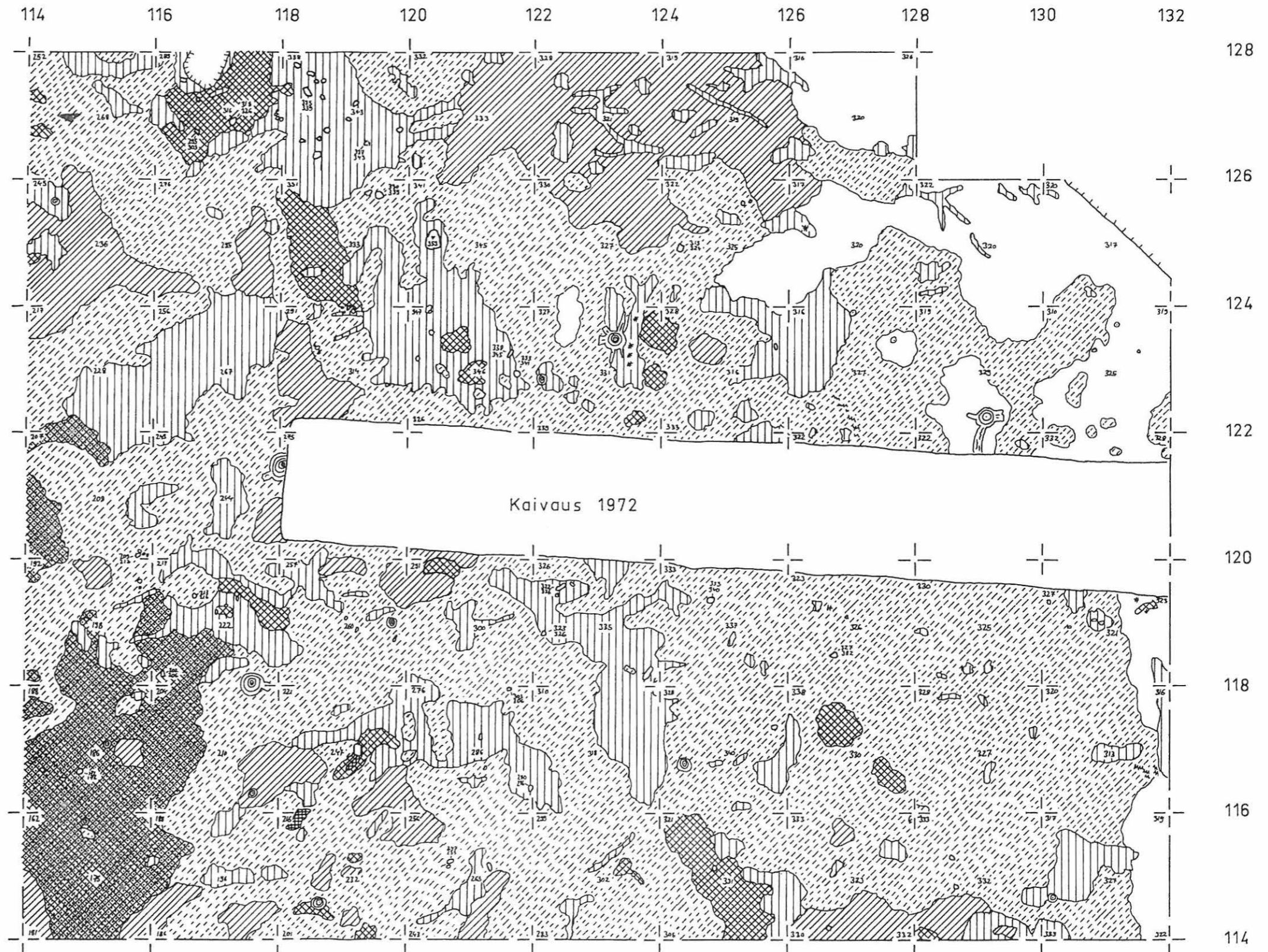
Kaivausalue I, itäosa

Taso 2 mk 1:50 KP = 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

0 1 2 m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

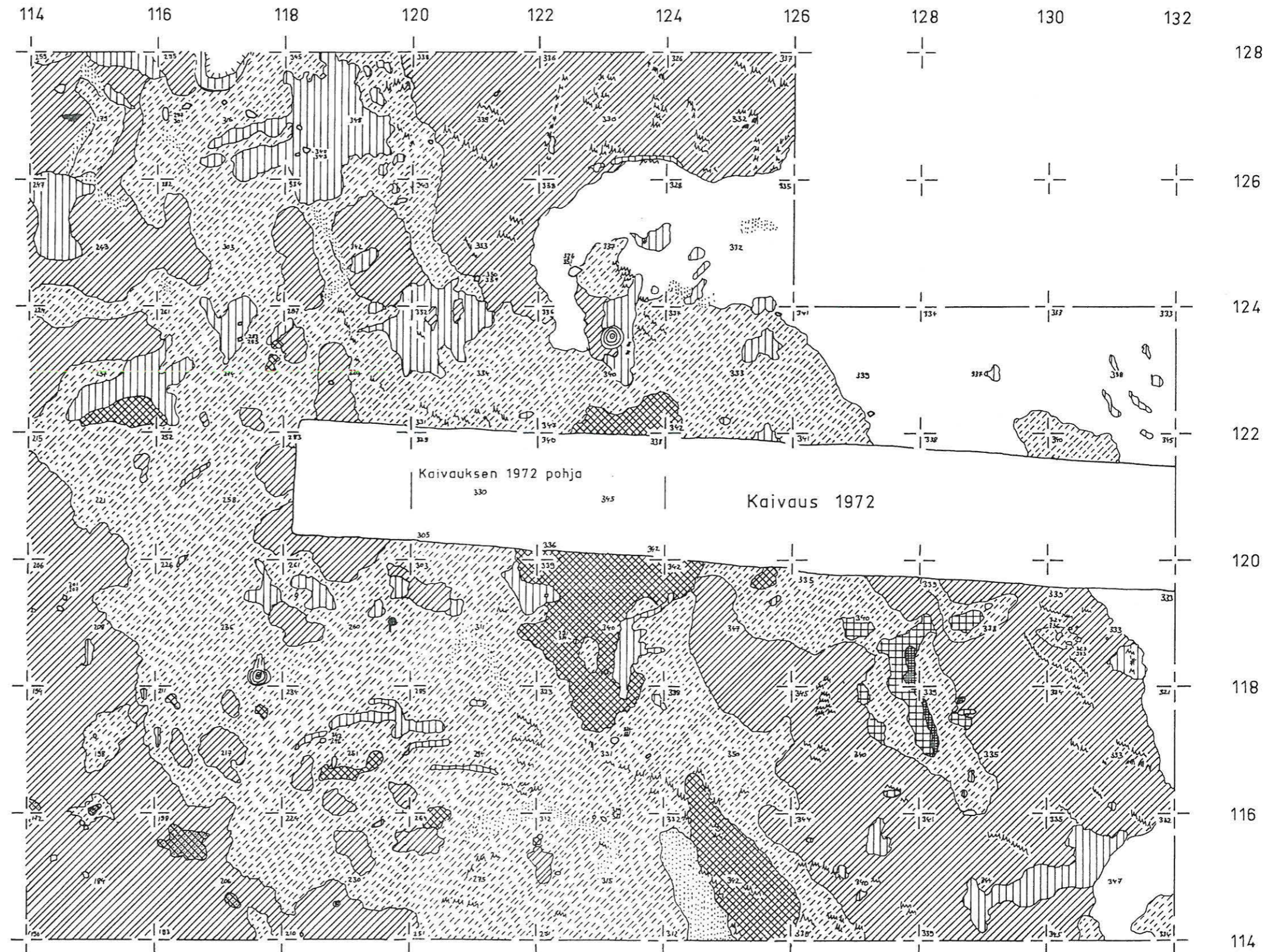
Kaivausalue I, itäosa

Taso 3 mk 1:50 KP = 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

0 1 2 m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

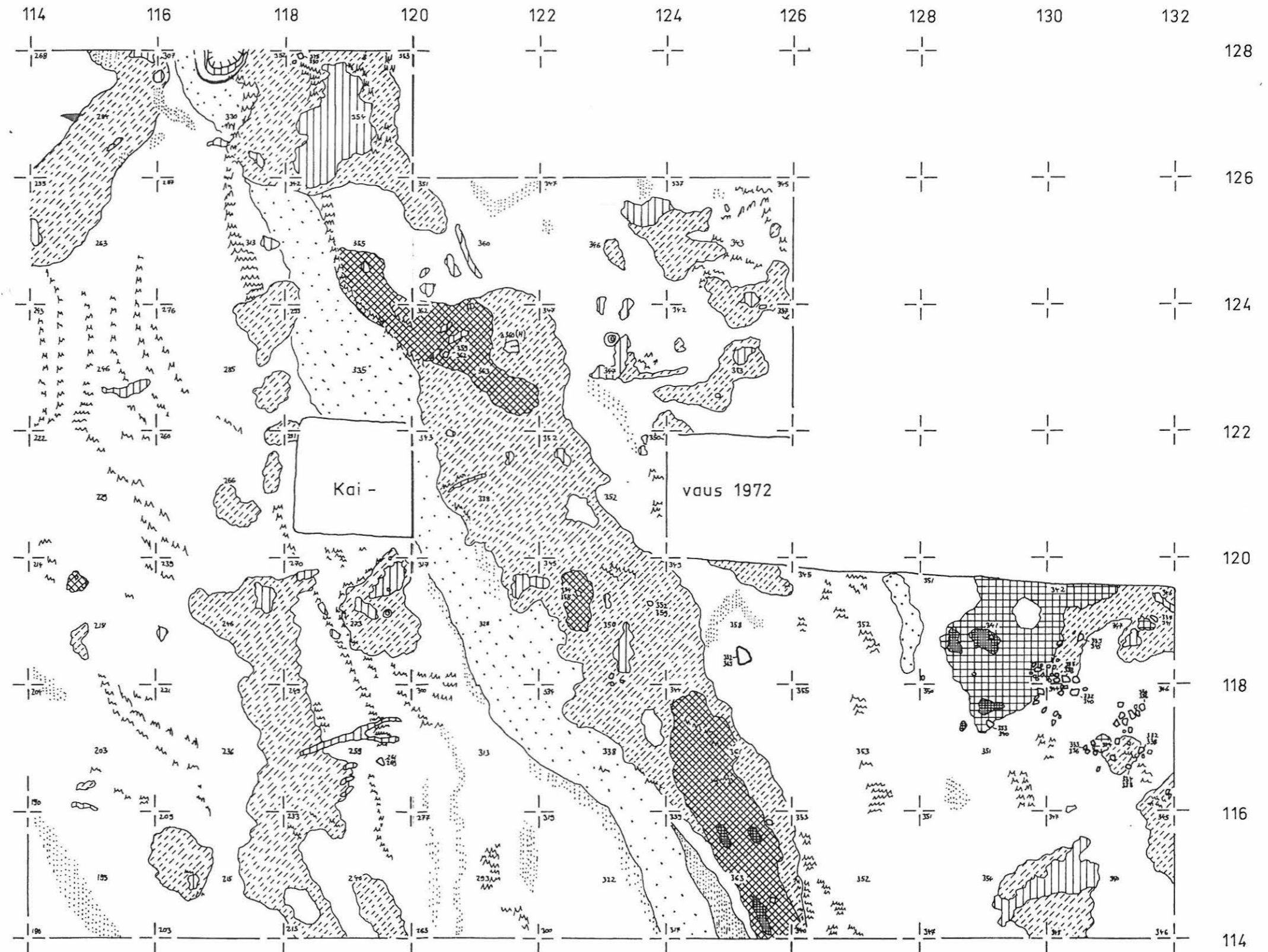
Kaivausalue I, itäosa

Taso 4 mk 1:50 KP=246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

0 1 2m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

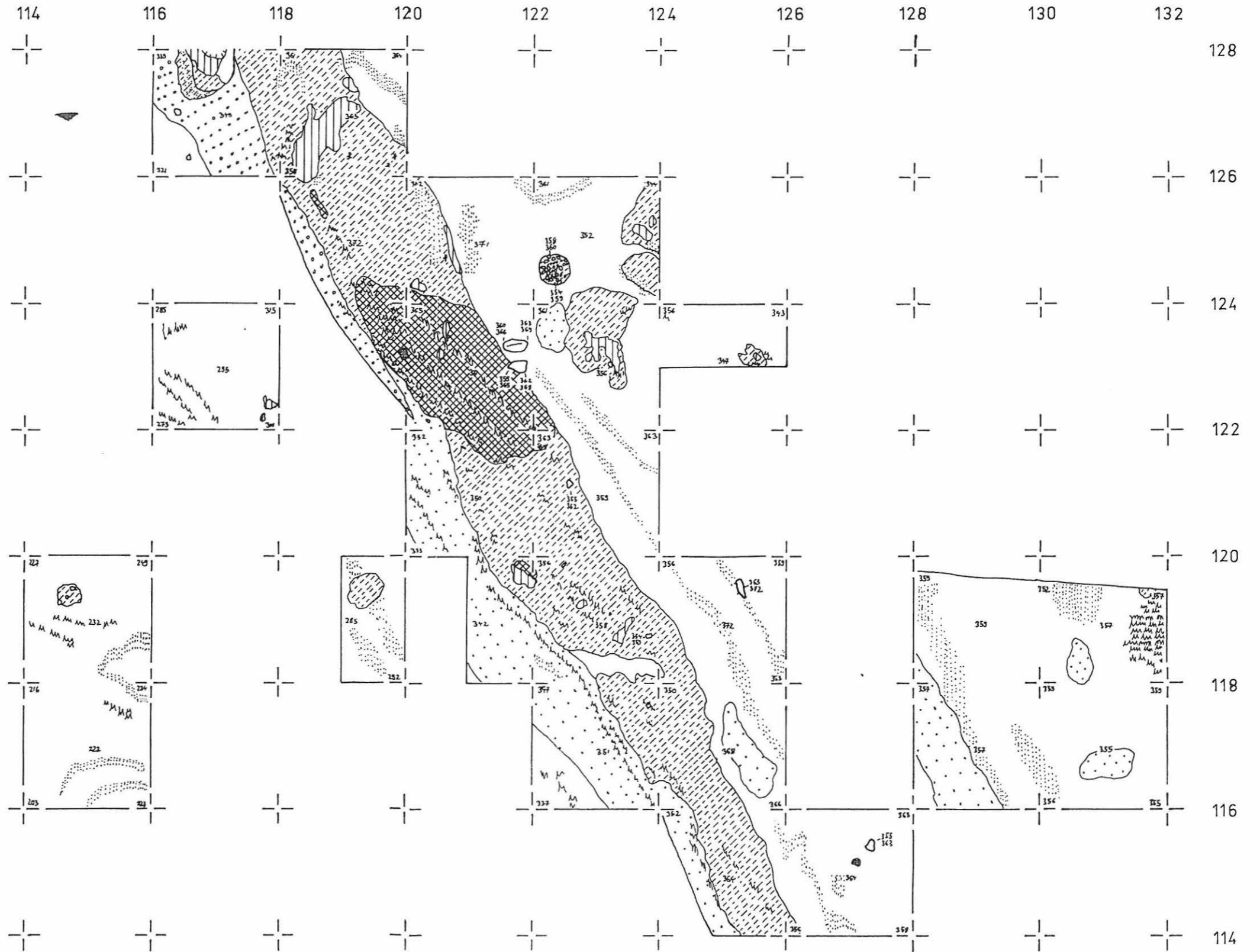
Kaivausalue I , itäosa

Taso 5 mk 1:50 KP = 246

Piirt. H.-P. Schulz , K. Hänninen

- huuhtoutunut maa
- palanut hiekka
- likamaa
- punamullan värjäämä hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- mangaanihiekka
- karkea hiekka
- sora
- hiili ja noki

0 1 2m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

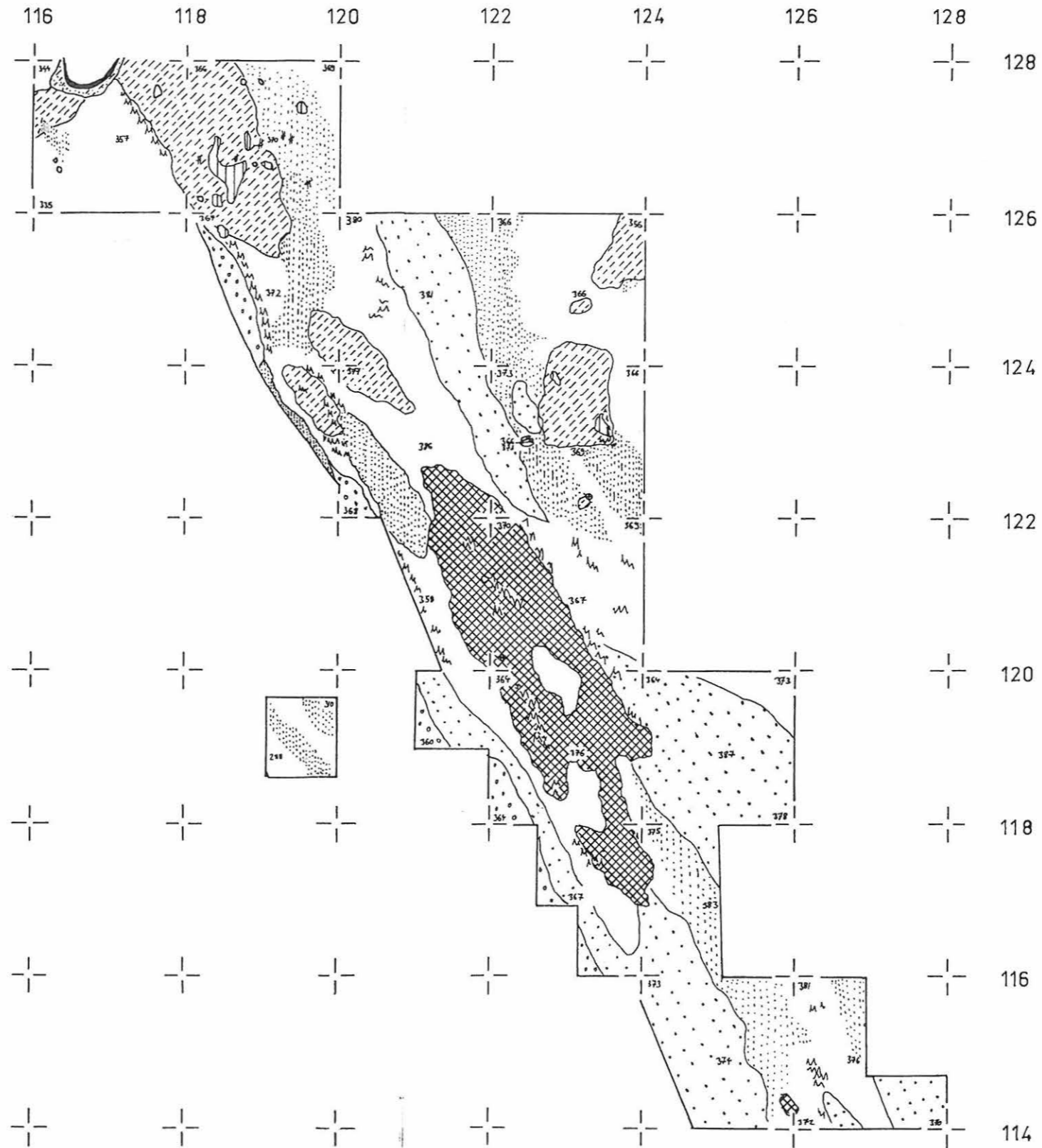
Kaivausalue I, itäosa

Taso 6 mk 1:50 KP=246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

- huuhtoutunut maa
- palanut hiekka
- likamaa
- punamullan värjäämä hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- mangaanihiekka
- karkea hiekka
- sora
- hiili ja noki

0 1 2 m

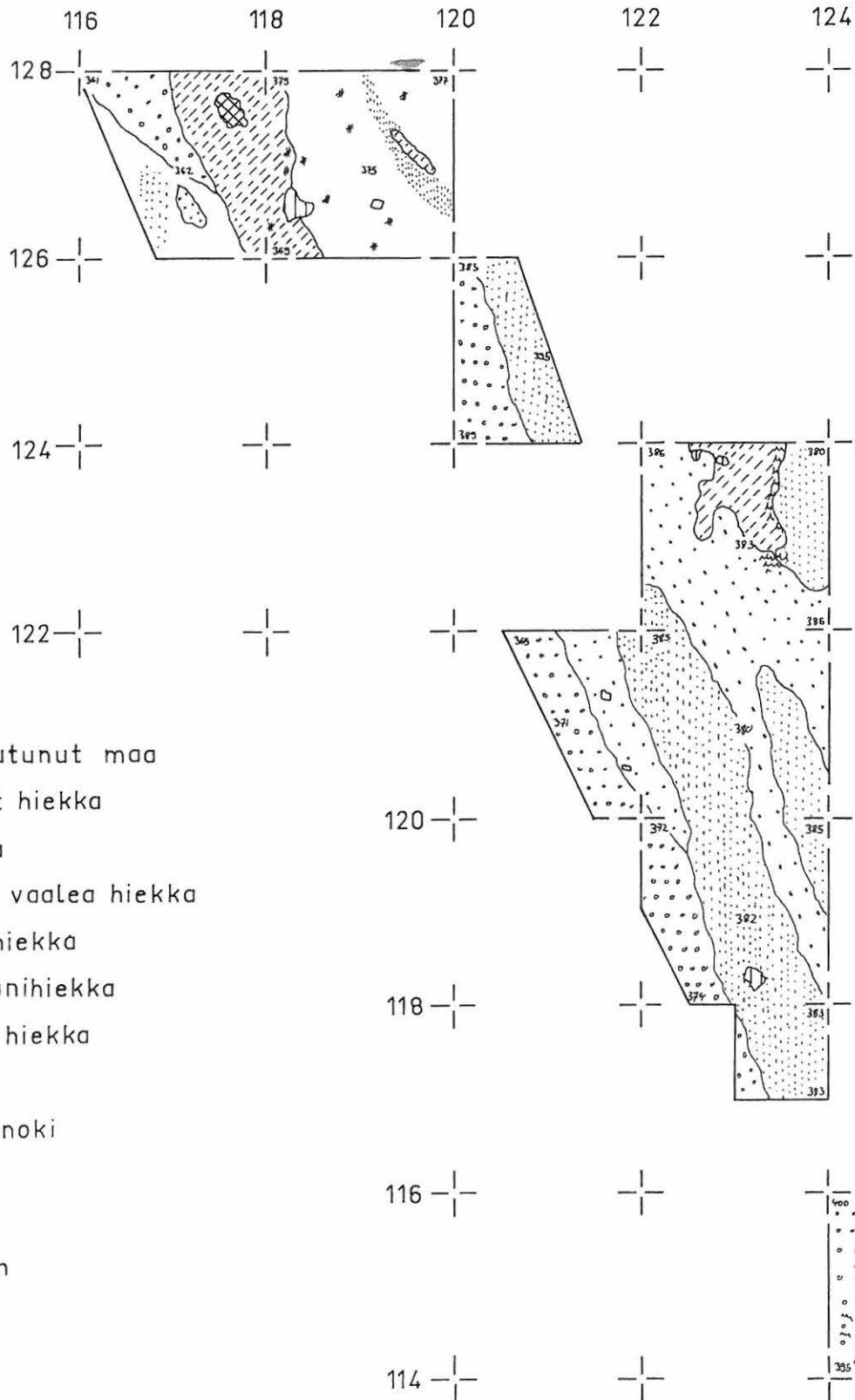
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L.SCHULZ 1986

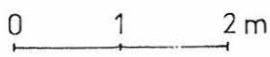
Kaivausalue I , itäosa

Taso 7 mk 1:50 KP=246

Piirt. H.-P. Schulz , K.Hänninen

- huuhtoutunut maa
- palanut hiekka
- likamaa
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- mangaanihiekka
- karkea hiekka
- sora
- hiili ja noki

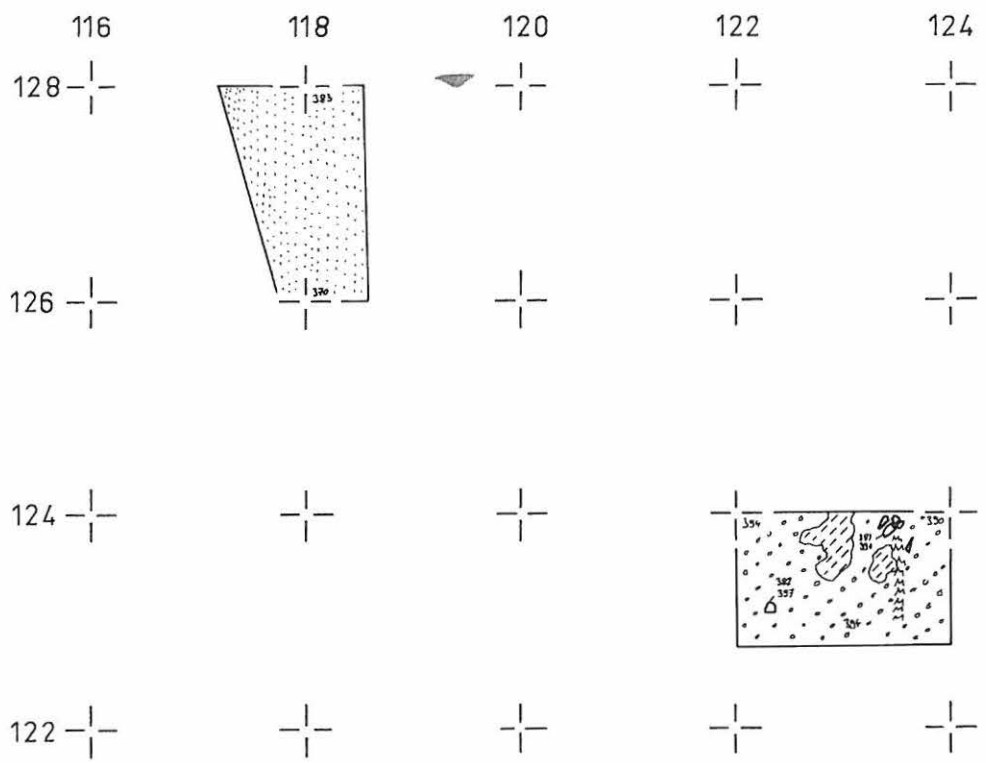
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

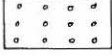
E.-L. SCHULZ 1986

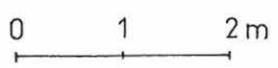
Kaivausalue I, itäosa

Taso 8 mk 1:50 KP=246

Piirt. H.-P. Schulz

- likamaa
- ruostehiekka
- mangaanihiekka
- sora

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

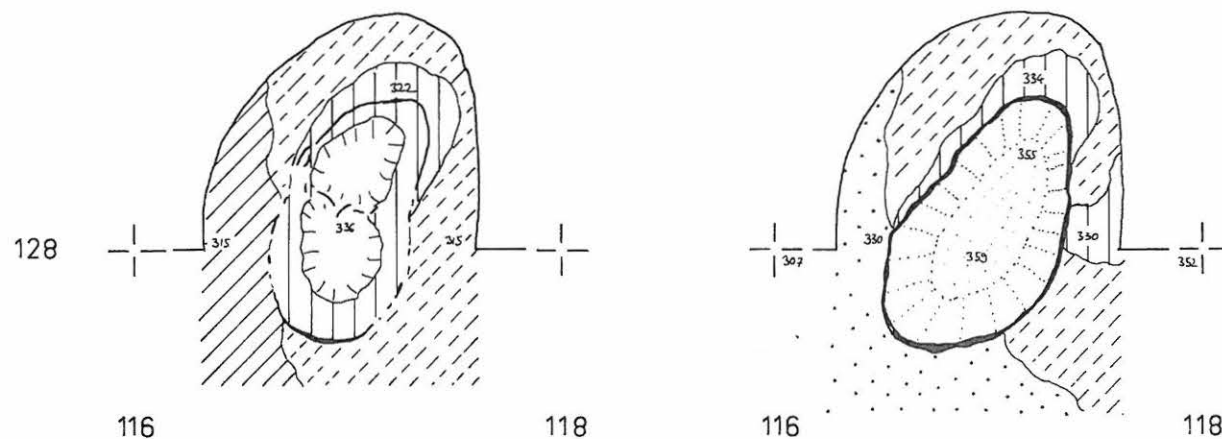
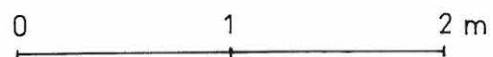
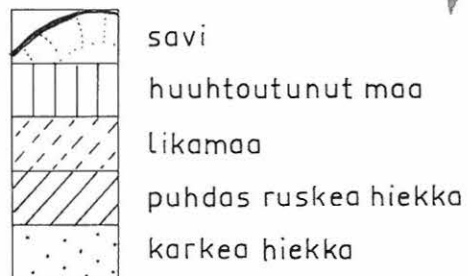
E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I, itäosa

Erikoiskartta savikuopasta
ruuduissa 126-128/116

mk 1:25 KP= 246

Piirt. K.Hänninen

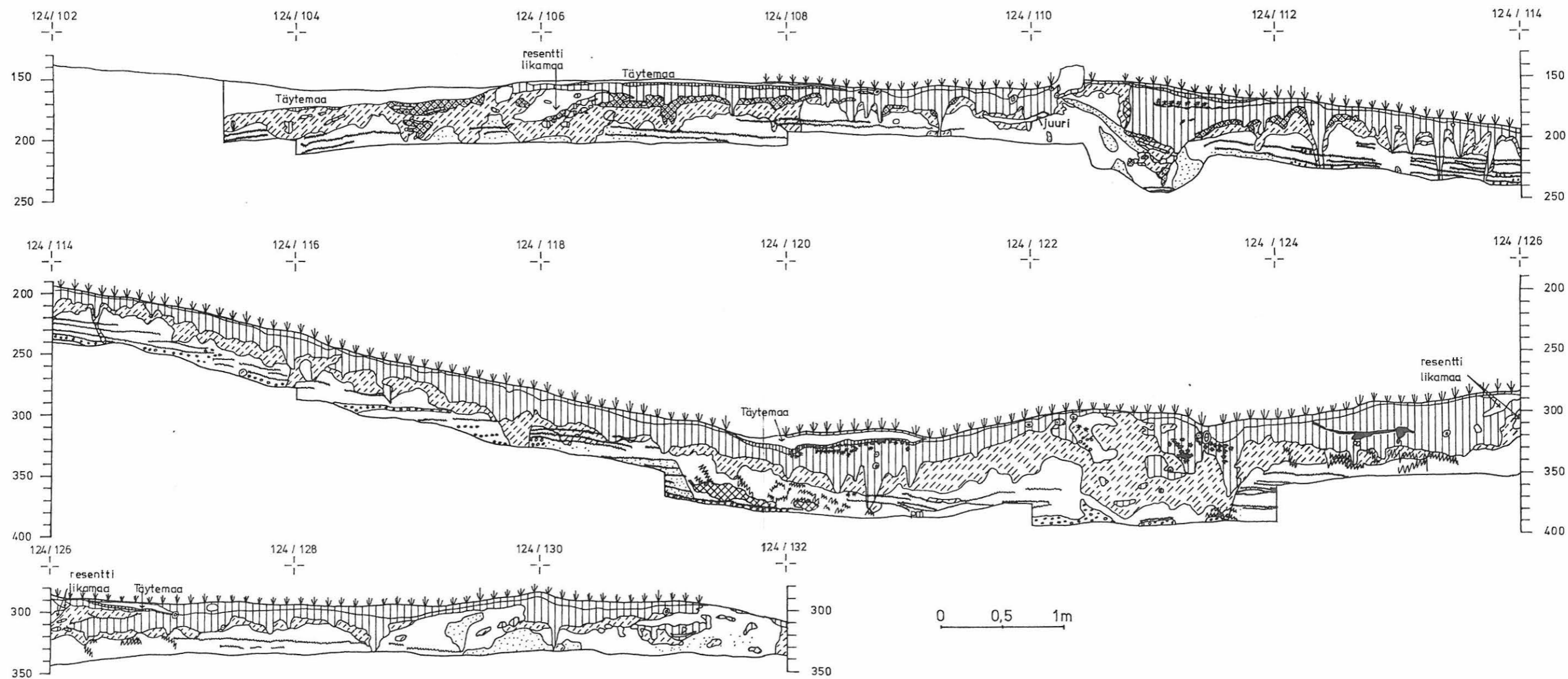

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA
E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I
W-E profiili 124/102-132 ~~idästä~~ **etelästä**
mk 1:25 kp = 246
piirt. E.-L. ja H.-P. Schulz

- TURVE JA HUUHTOUTUNUT MAA
- VANHA PINTATURVE
- TUMMA LIKAINEN PALANUT HIEKKA
- PALANUT HIEKKA
- LIKAMAÄ
- HIILI
- HIILIRAITA
- PUNAMULTA

- PUHDAS VAALEA HIEKKA
- KARKEA HIEKKA
- SORA
- RUOSTEHIEKKA
- MANGAANIHIEKKA
- KANTO, JUURIA

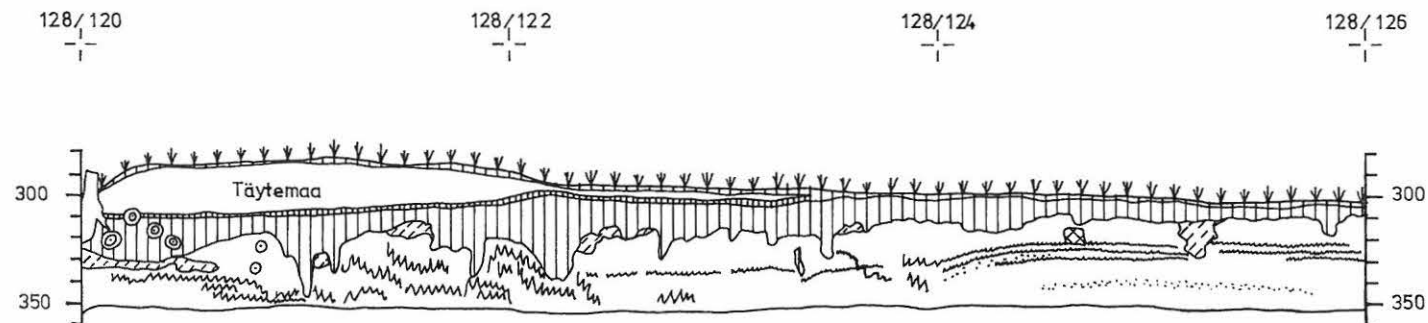
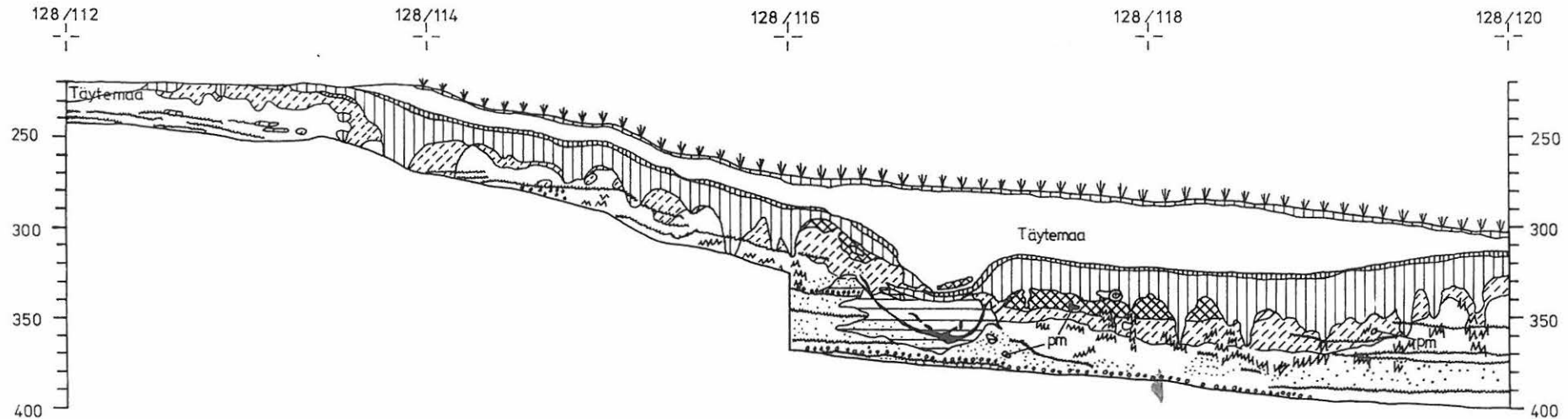
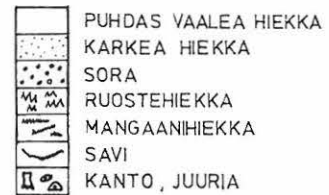
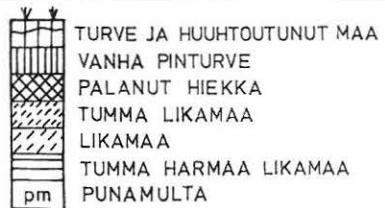

41

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I
 W-E profiili 128/112 -126 etelästä
 mk 1:25, kp = 246
 piirt. E.-L. ja H.-P. Schulz

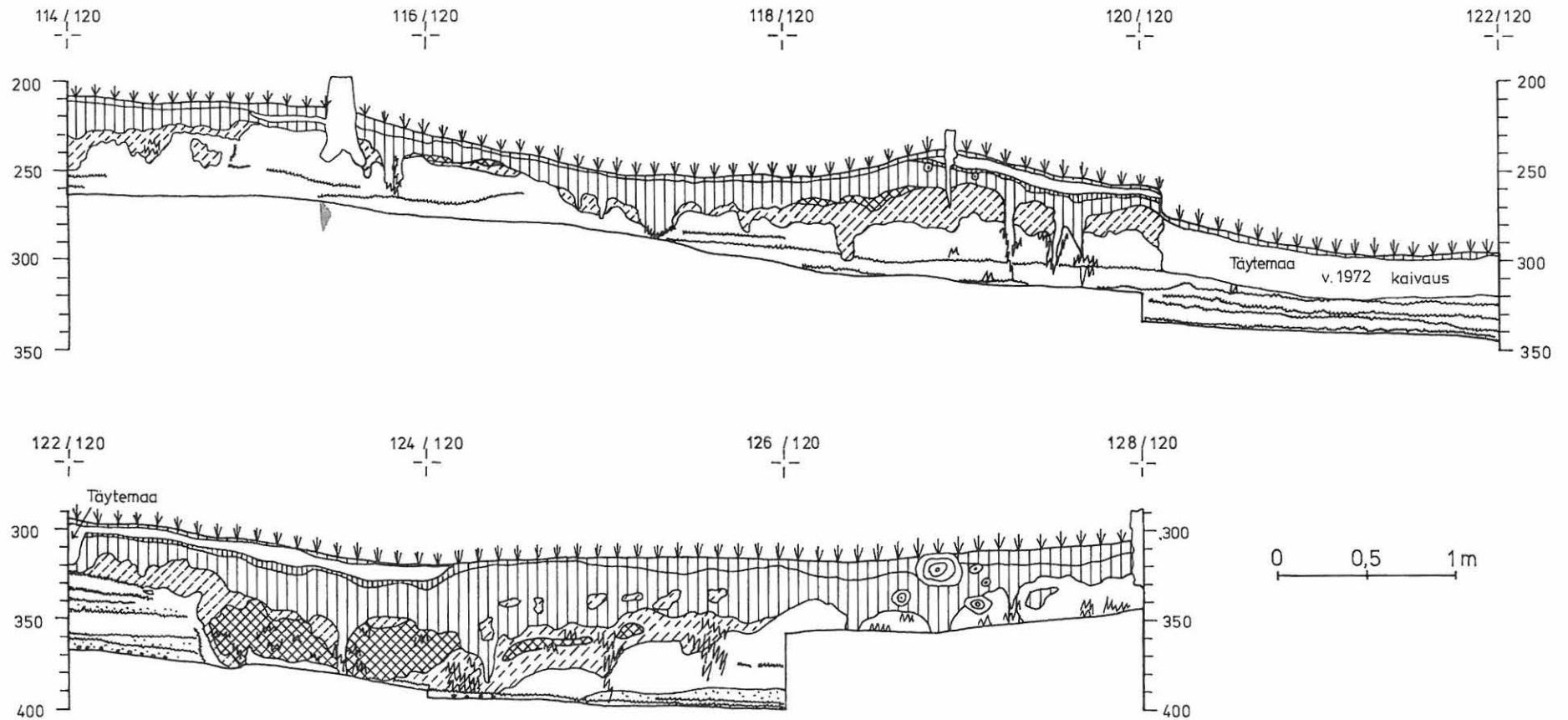
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue I
S-N profiili 114-128/120 idästä
mk 1:25, kp = 246
piirt. H.-P. Schulz

TURVE JA HUUHTOUTUNUT MAA
VANHA PINTATURVE
PALANUT HIEKKA
LIKAMAA

PUHDAS VAALEA HIEKKA
KARKEA HIEKKA
SORA
RUOSTEHIEKKA
MANGAANIHIEKKA
KANTO, JUURIA

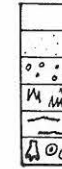
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

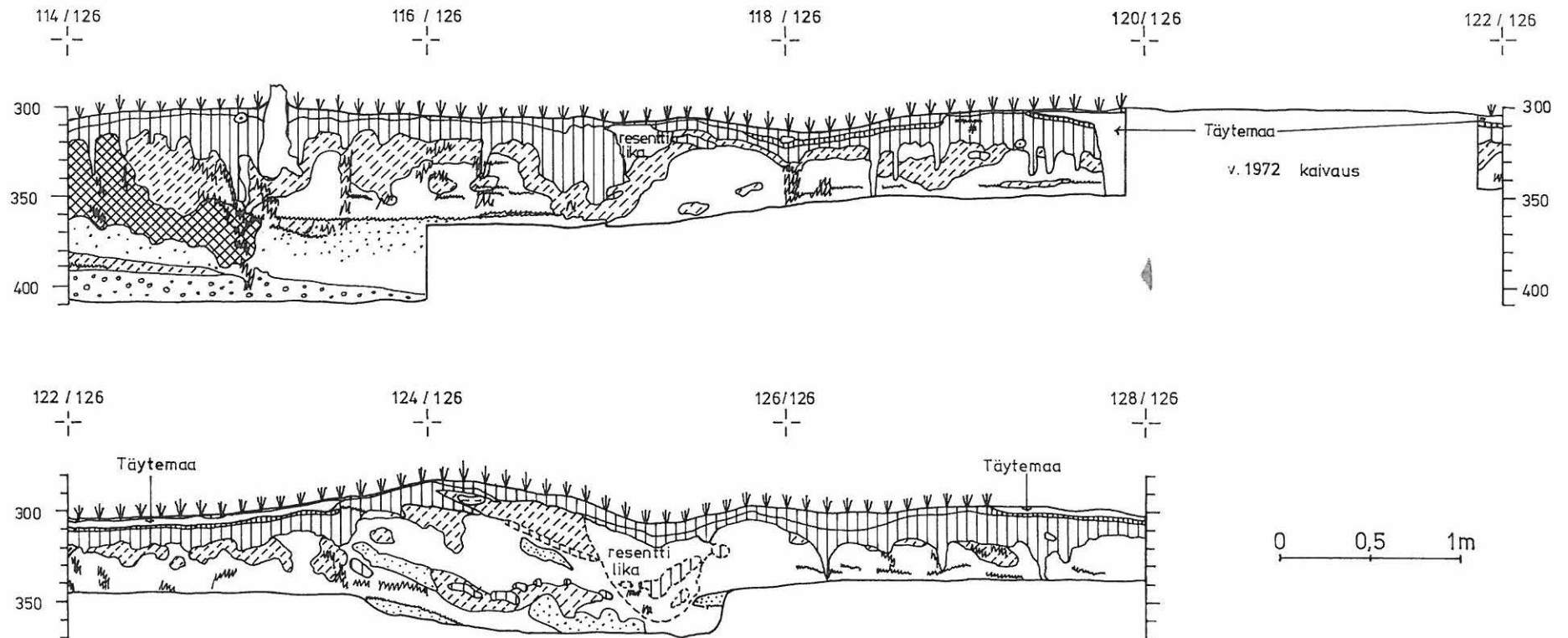
Kaivausalue I
S-N profiili 114 - 128/126 idästä
mk 1:25, kp=246
piirt. H.-P. Schulz

TURVE JA HUUHTOUTUNUT MAA
VANHA PINTATURVE
PALANUT HIEKKA
LIKAMA
TUMMA RUSKEA LIKAMA
HIILI

PUHDAS VAALEA HIEKKA
KARKEA HIEKKA
SORA
RUOSTEHIEKKA
MANGAANIHIEKKA
KANTO, JUURIA

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

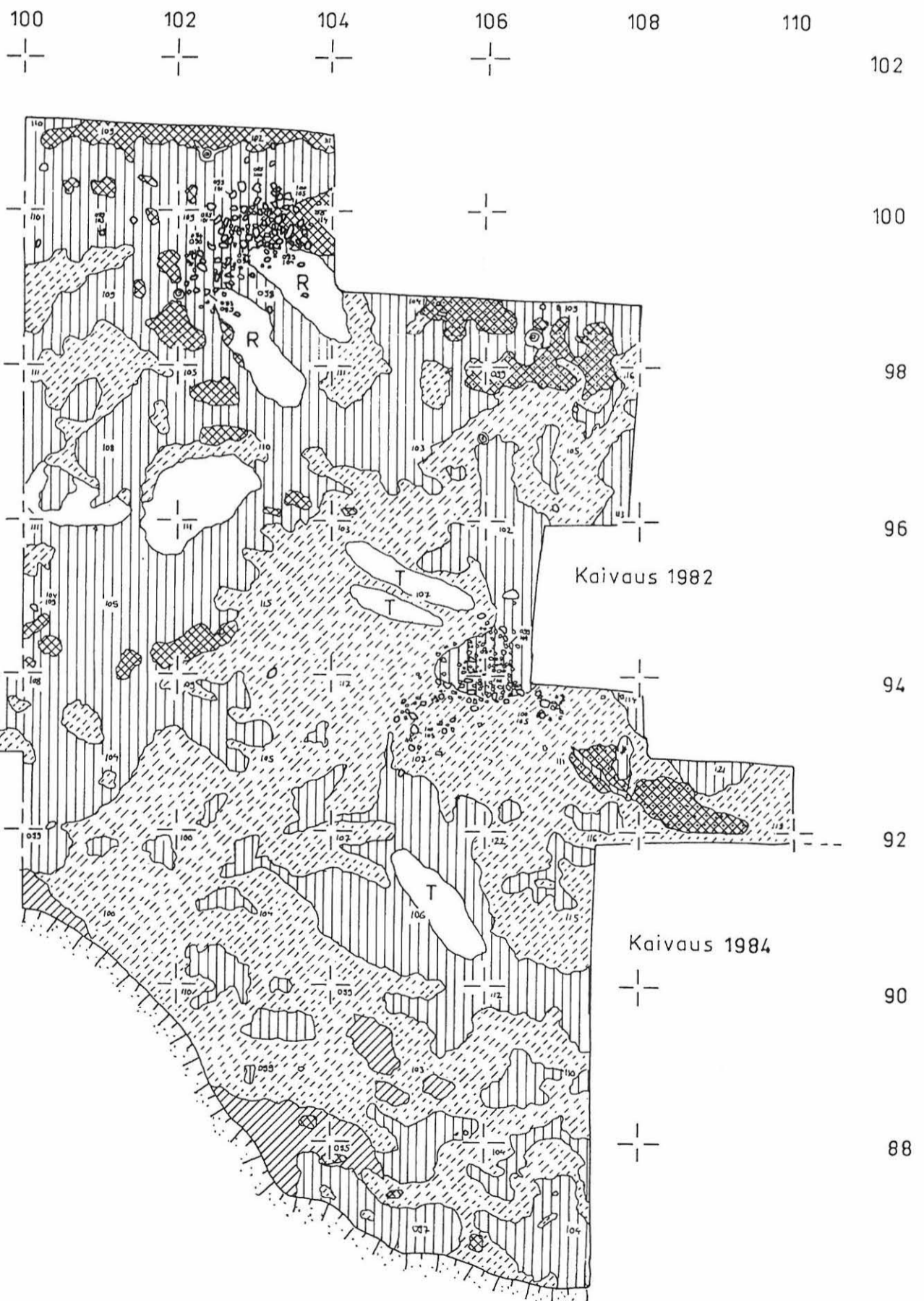
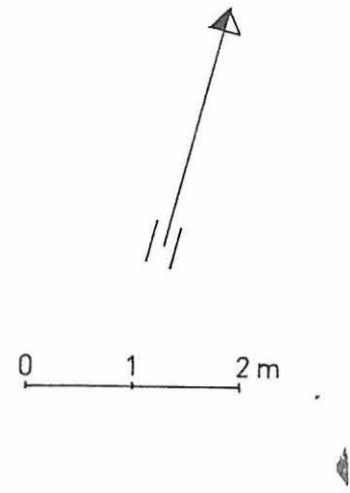
E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue II

Taso1 mk 1:50 KP = 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

- turve ja huuhtoutunut maa
- tumma likainen palanut hiekka
- palanut hiekka
- likamaa
- puhdas ruskea hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- mangaanihiekkä
- hiili ja noki
- likamaa, resentti
- täytemaa
- kanto, juuri

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue II

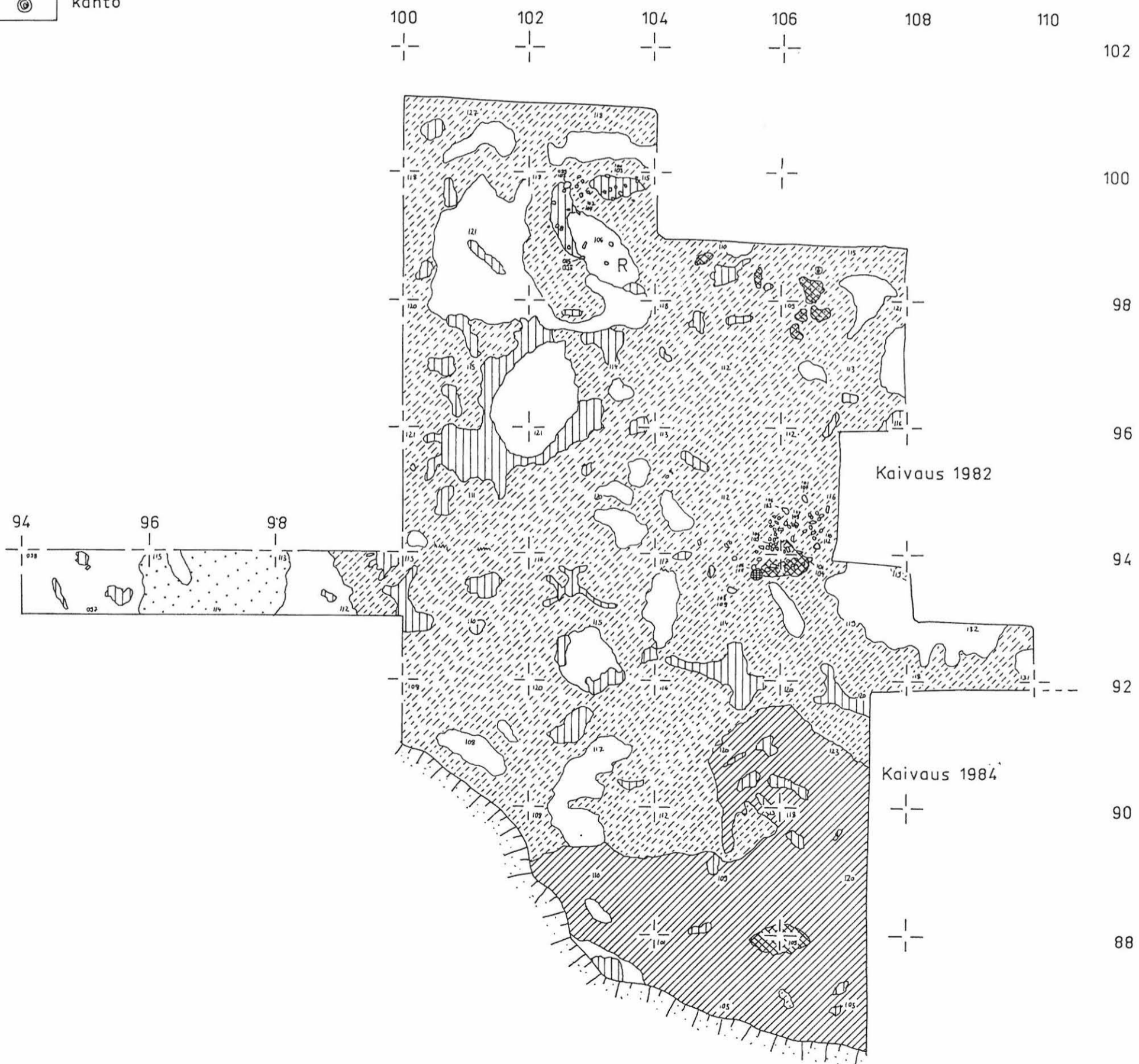
Taso 2 mk 1:50 KP= 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

- huuhtoutunut maa
- tumma likainen palanut hiekka
- palanut hiekka
- likamaa
- punamullan värjäämä hiekka
- puhdas ruskeahiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- karkea hiekka
- likamaa, resentti
- kanto

0 1 2 m.

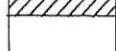
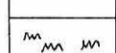
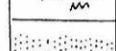
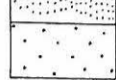
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue II

Taso 3 mk 1:50 KP= 246

Piirt. H.-P. Schulz, K. Hänninen

- huuhtoutunut maa
- palanut hiekka
- likamaa
- puhdas ruskea hiekka
- puhdas vaalea hiekka
- ruostehiekka
- mangaanihiekka
- karkea hiekka

0 1 2m

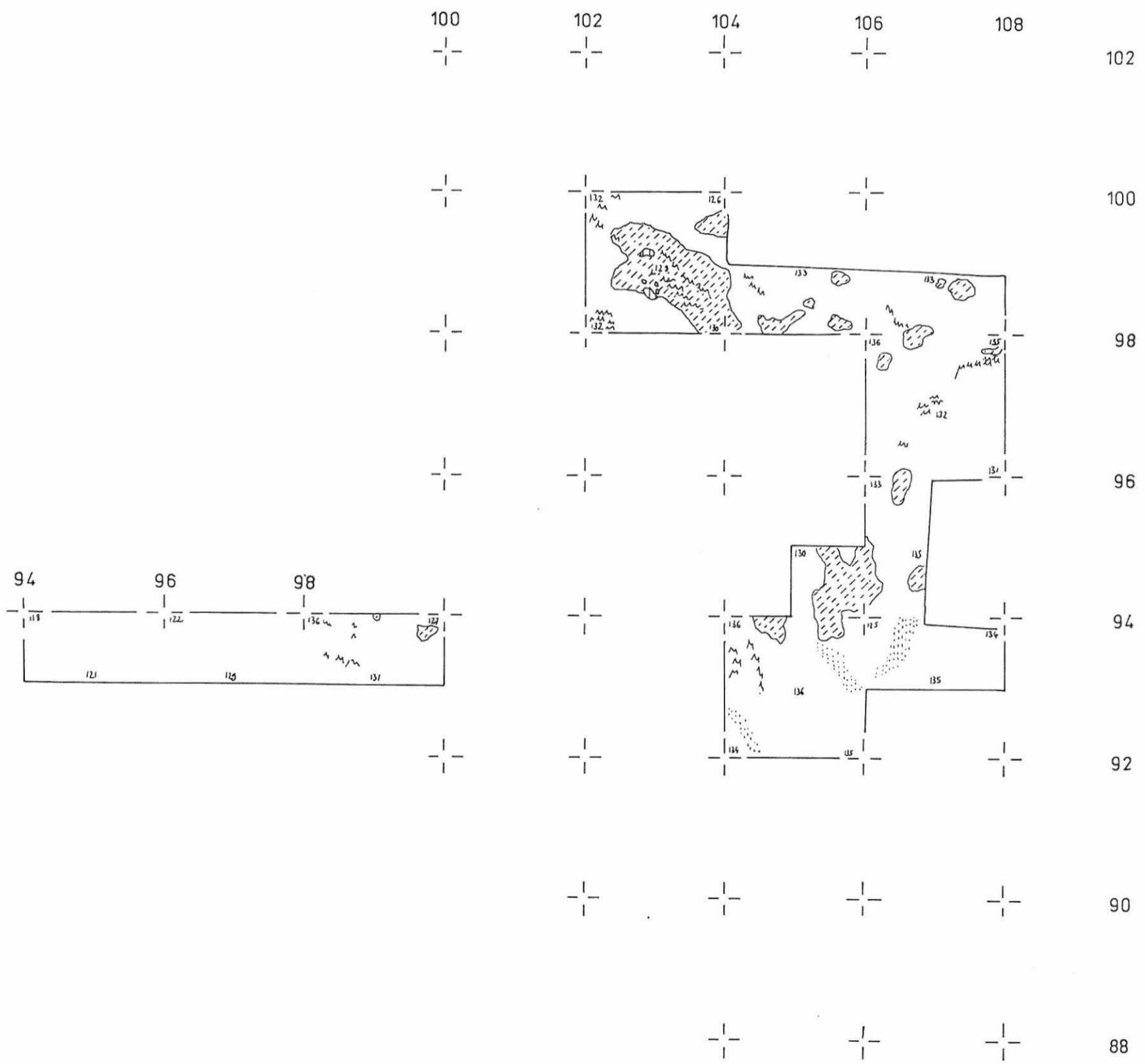
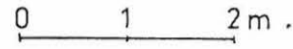
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

Kaivausalue II

Taso4 mk 1:50 KP= 246

Piirt. H.-P. Schulz

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

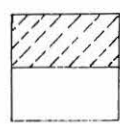
E.-L. SCHULZ 1986

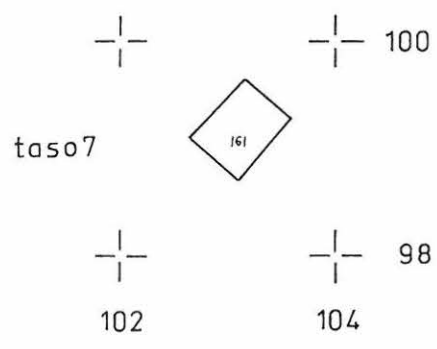
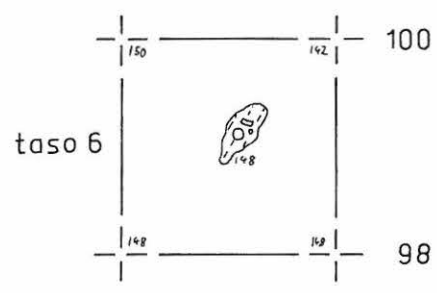
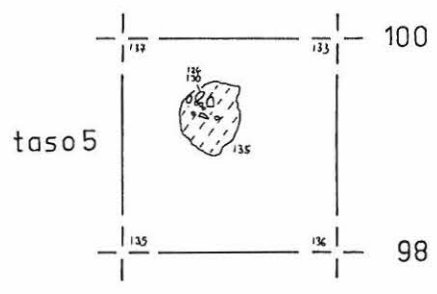
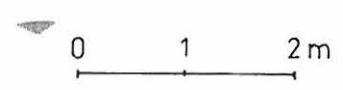
Kaivausalue II

Tasot 5-7 mk 1:50 KP = 246

Piirt. K. Hänninen

likamaa
puhdas vaalea hiekka

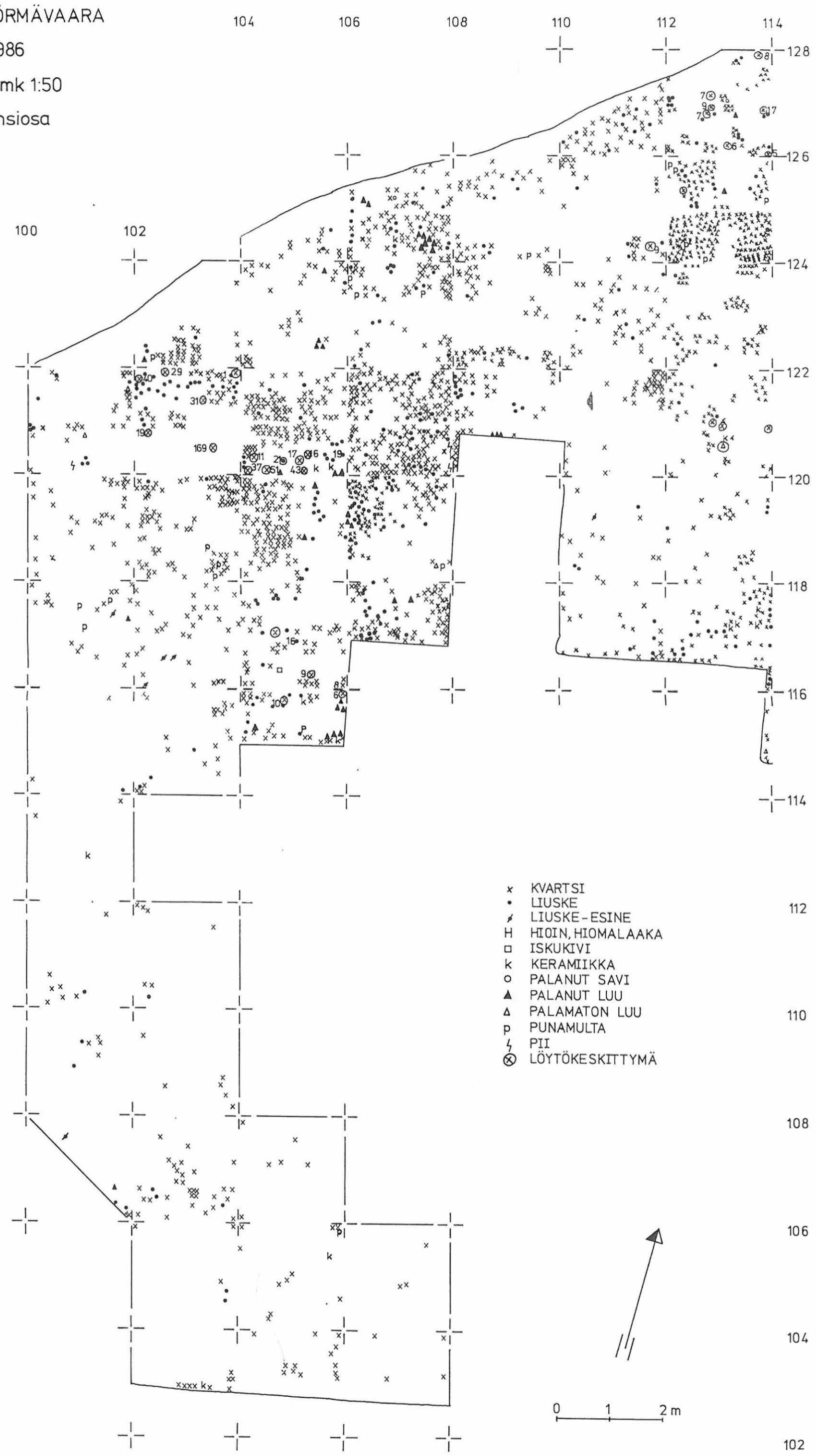
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, länsiosa

Taso 1

- x KVARTSI
- LIUSKE
- / LIUSKE-ESINE
- H HIÖIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIIKKA
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

0 1 2 m

102

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, länsiosa

Taso 2

- x KVARTSI
- LIUSKE
- ▲ LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- ▲ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

0 1 2 m

102

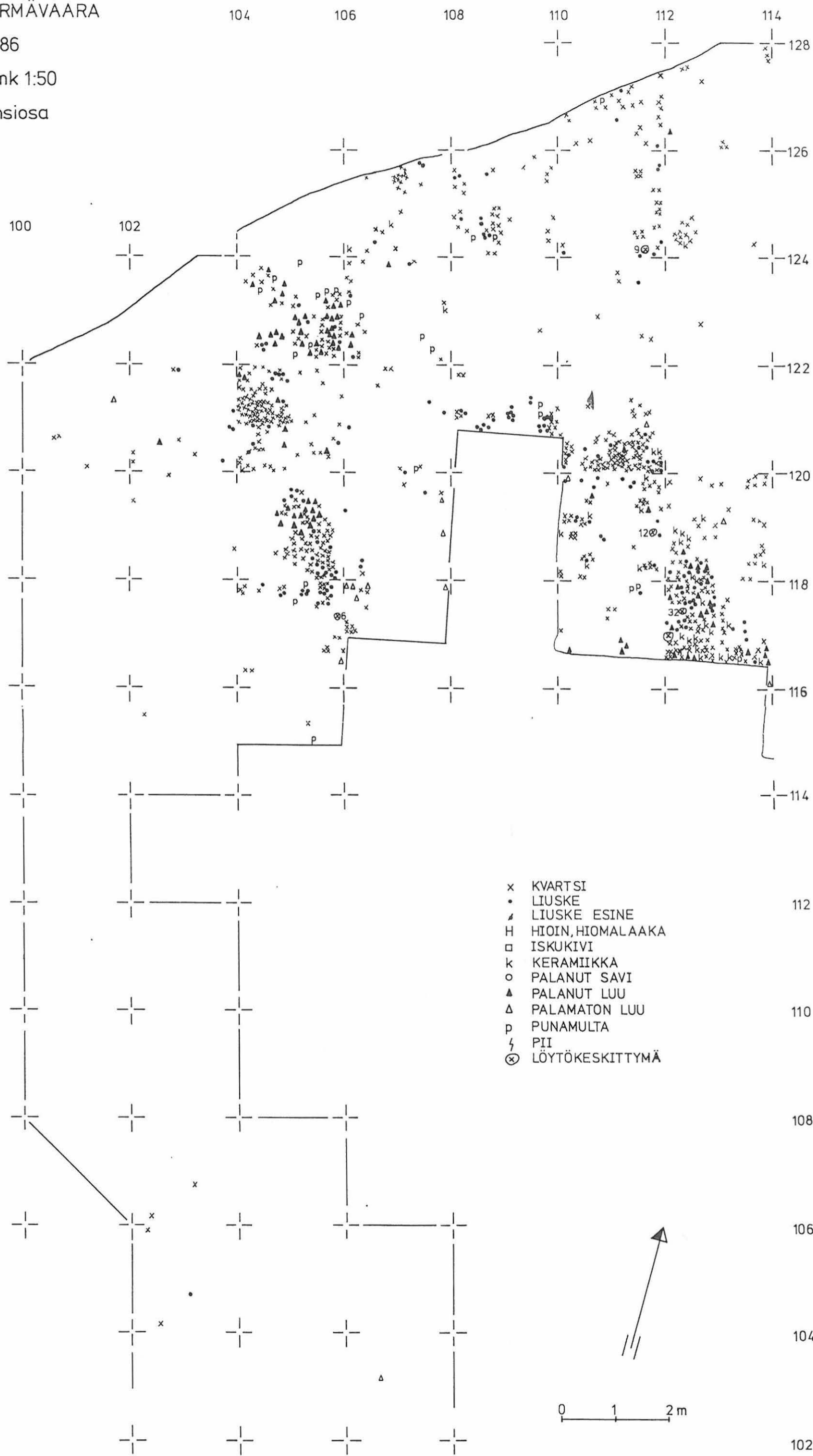
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E-L. SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, länsiossa

Taso 3

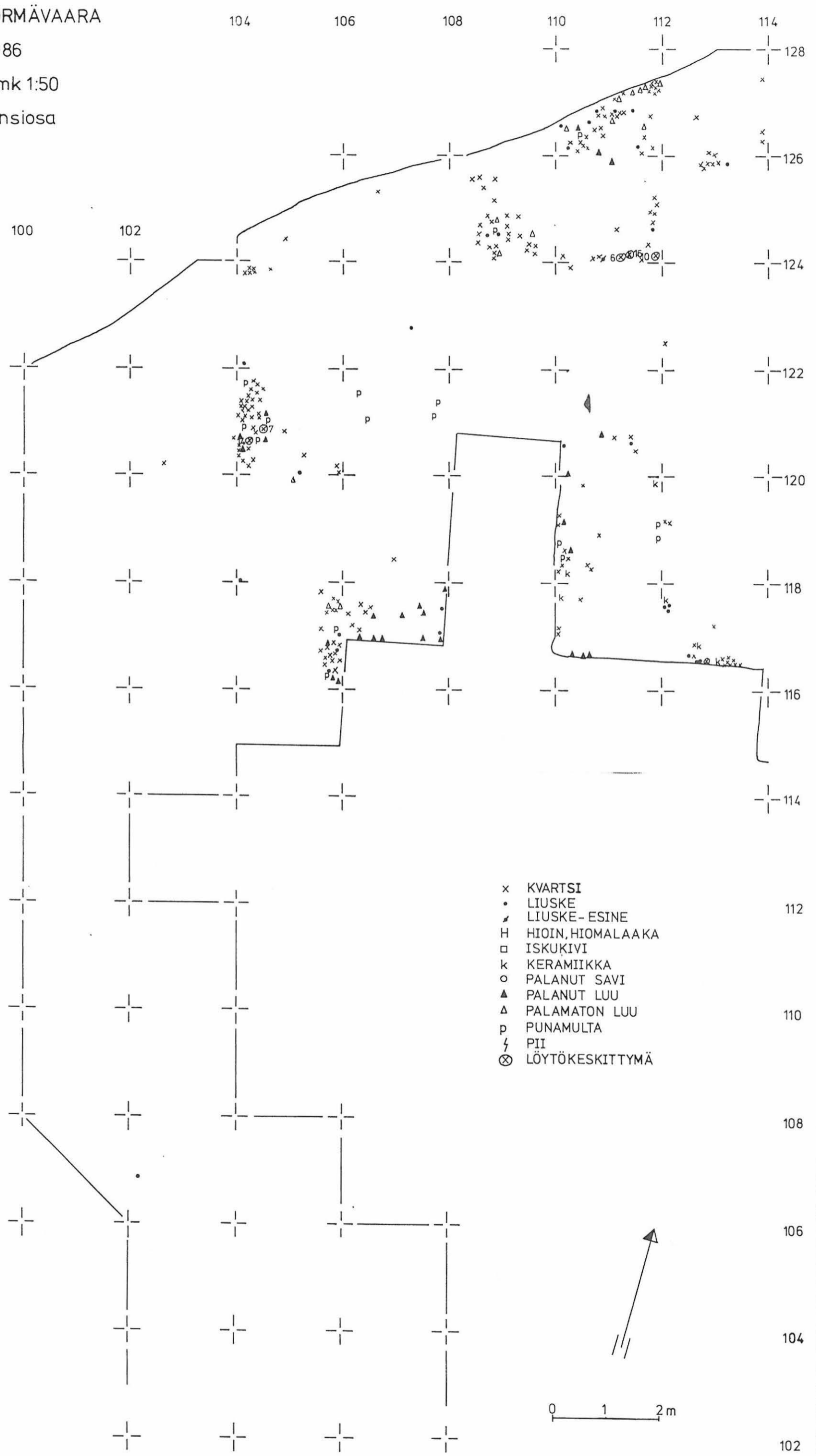
TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E-L. SCHULZ 1986

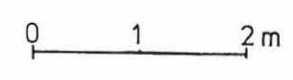
LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, länsiosa

Tasot 4-8

- x KVARTSI
- LIUSKE
- / LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

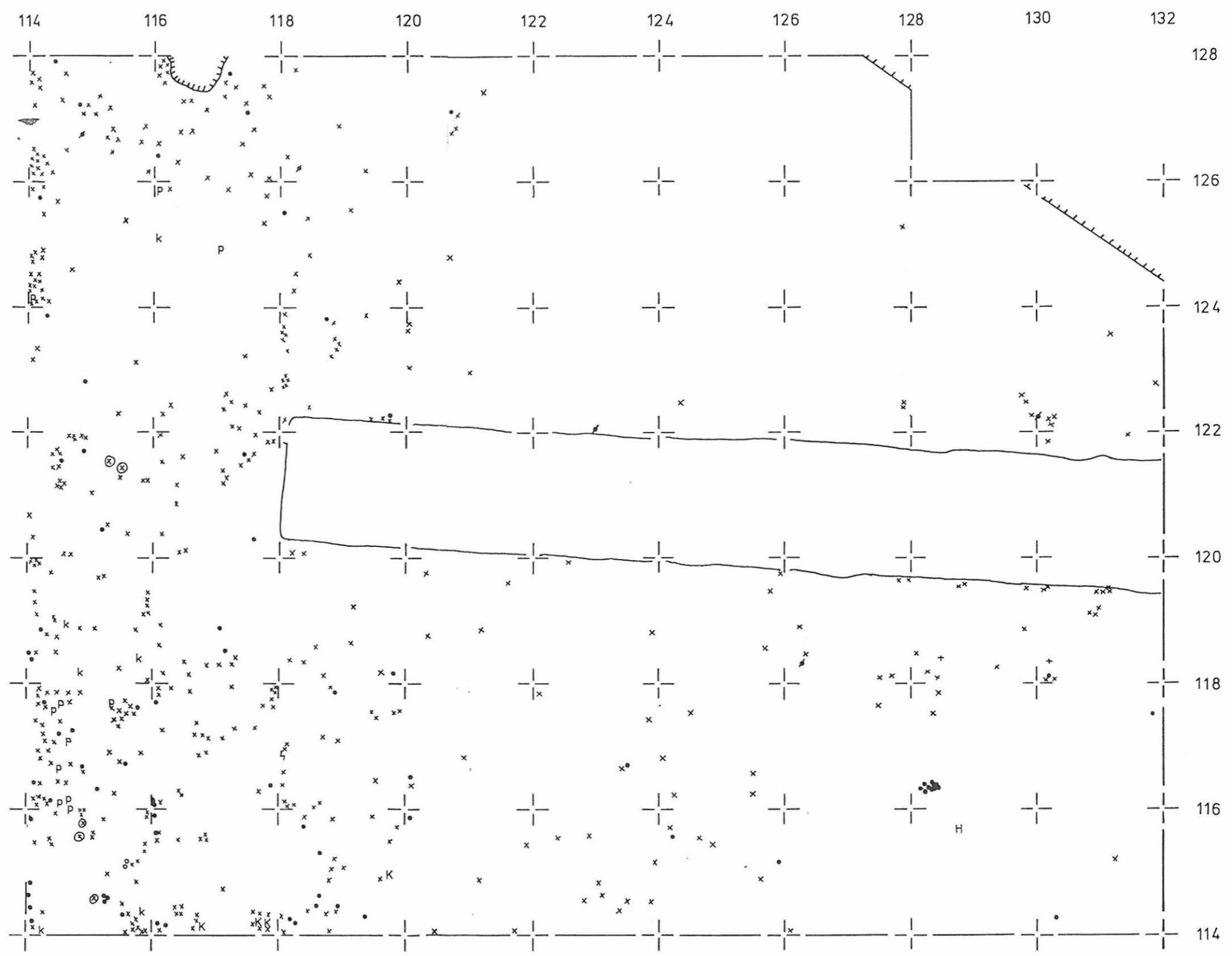
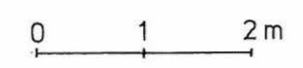
E.-L. SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, itäosa

Taso 1

- x KVARTSI
- LIUSKE
- ⚡ LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E-L. SCHULZ 1986

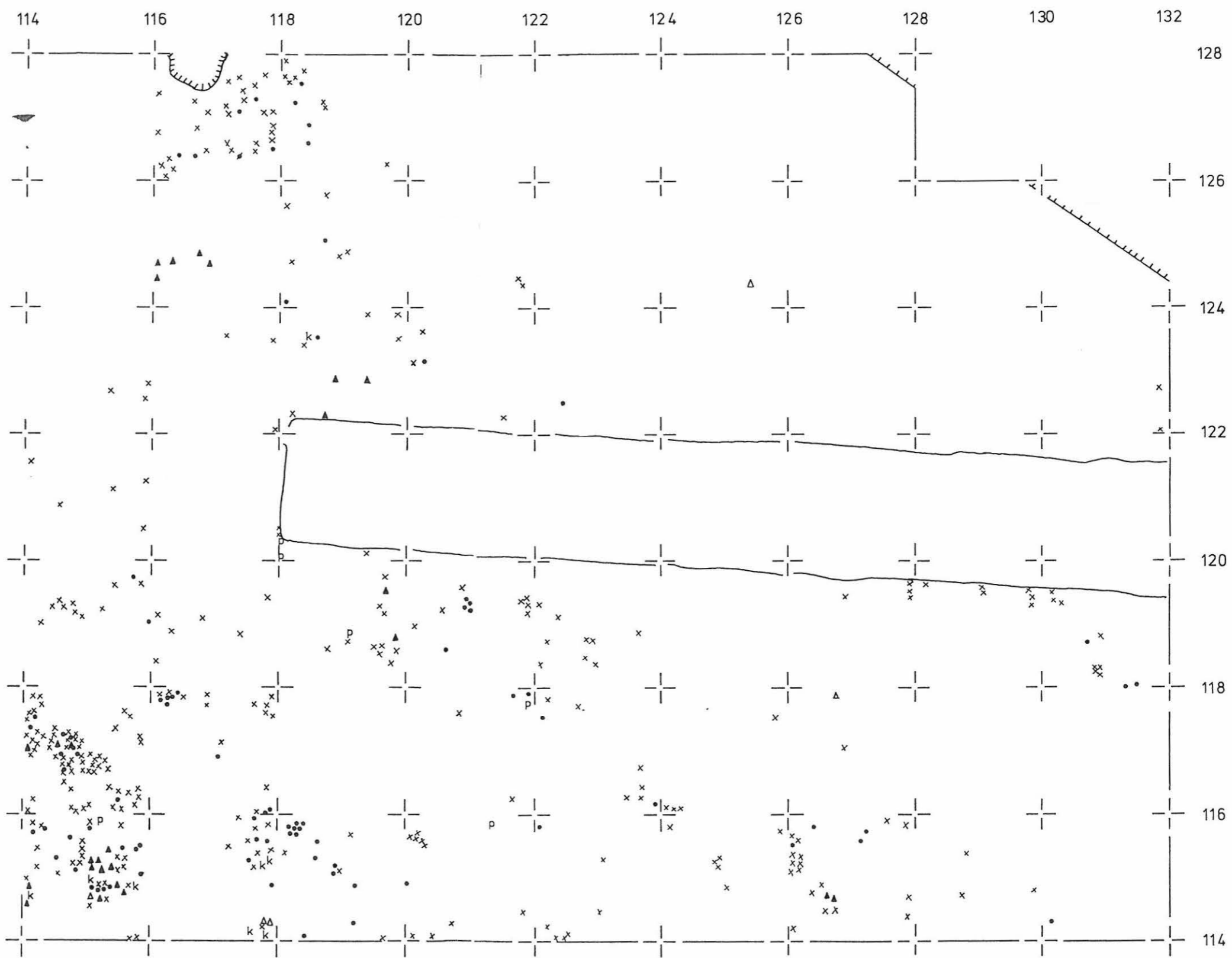
LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, itäosa

Taso 2

- x KVARTSI
- LIUSKE
- ♣ LIUSKE ESINE
- H HIÖIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIIKKA
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- Δ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

0 1 2m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

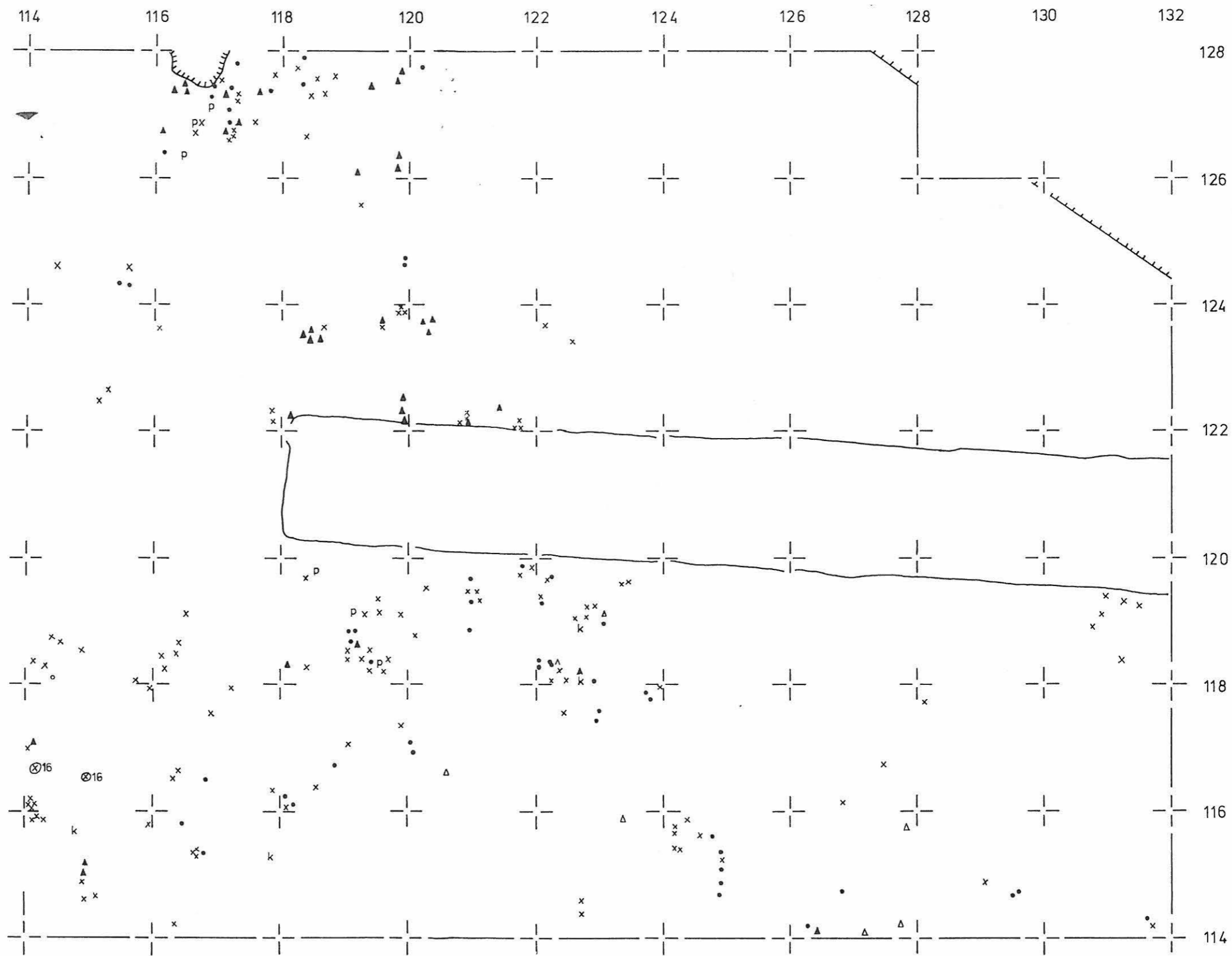
LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, itäosa

Taso 3

- x KVARTSI
- LIUSKE
- ∧ LIUSKE-ESINE
- H HIÖIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

0 1 2m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E.-L. SCHULZ 1986

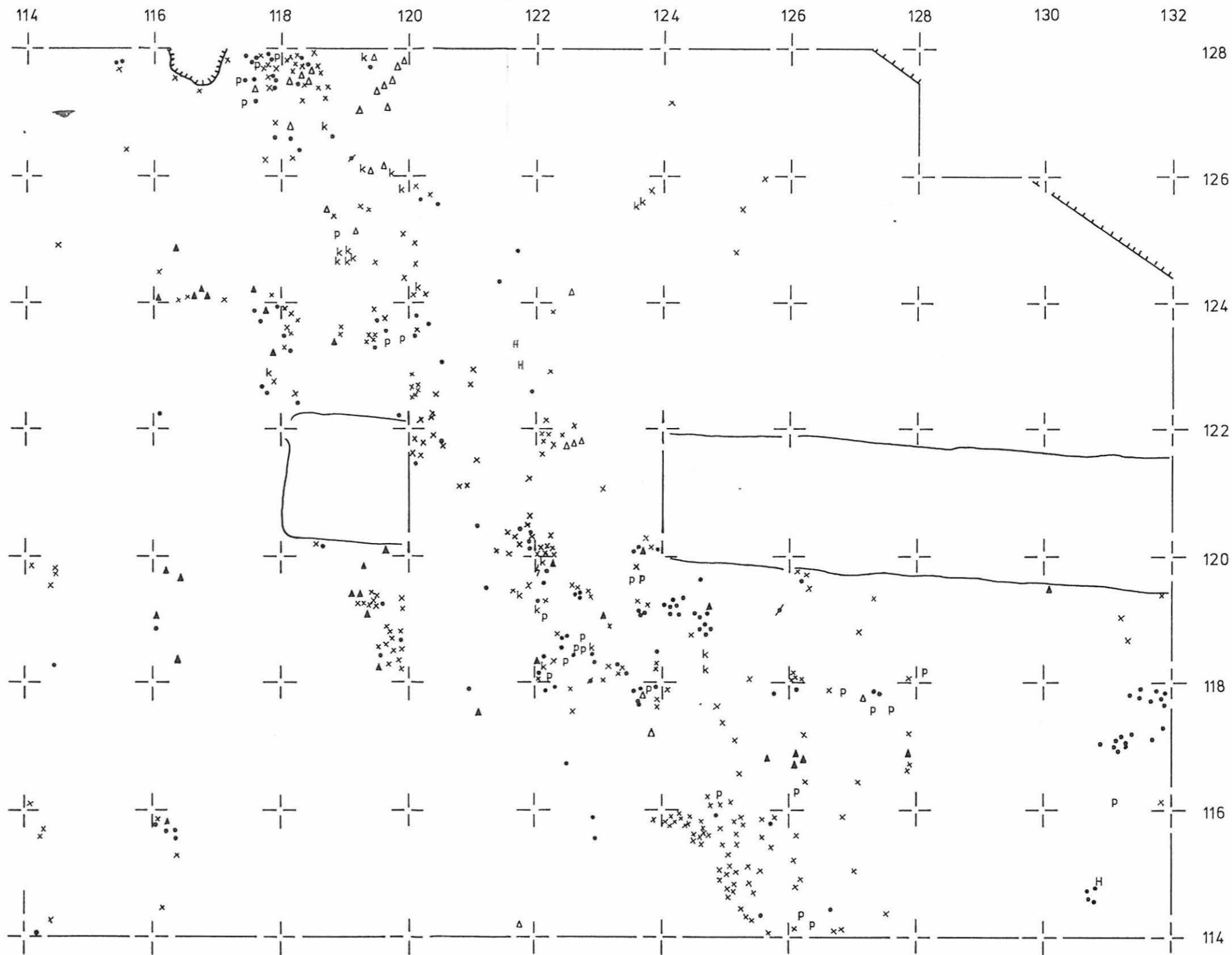
LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue I, itäosa

Tasot 4-7

- x KVARTSI
- LIUSKE
- LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

0 1 2 m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

E-L. SCHULZ 1986

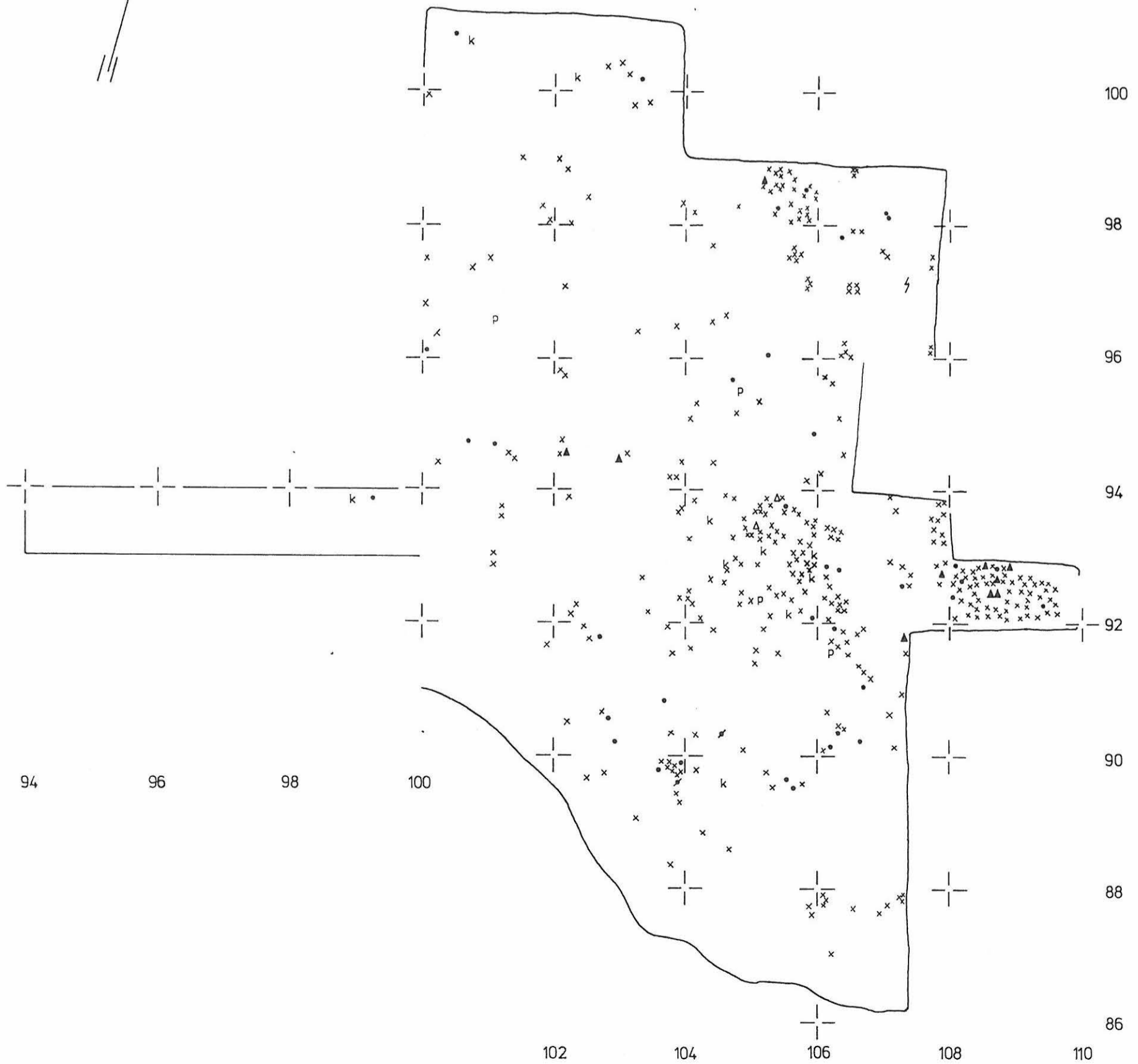
LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue II

Taso 1

- x KVARTSI
- LIUSKE
- ⚡ LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- △ PALANUT LUU
- ▲ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

0 1 2m

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

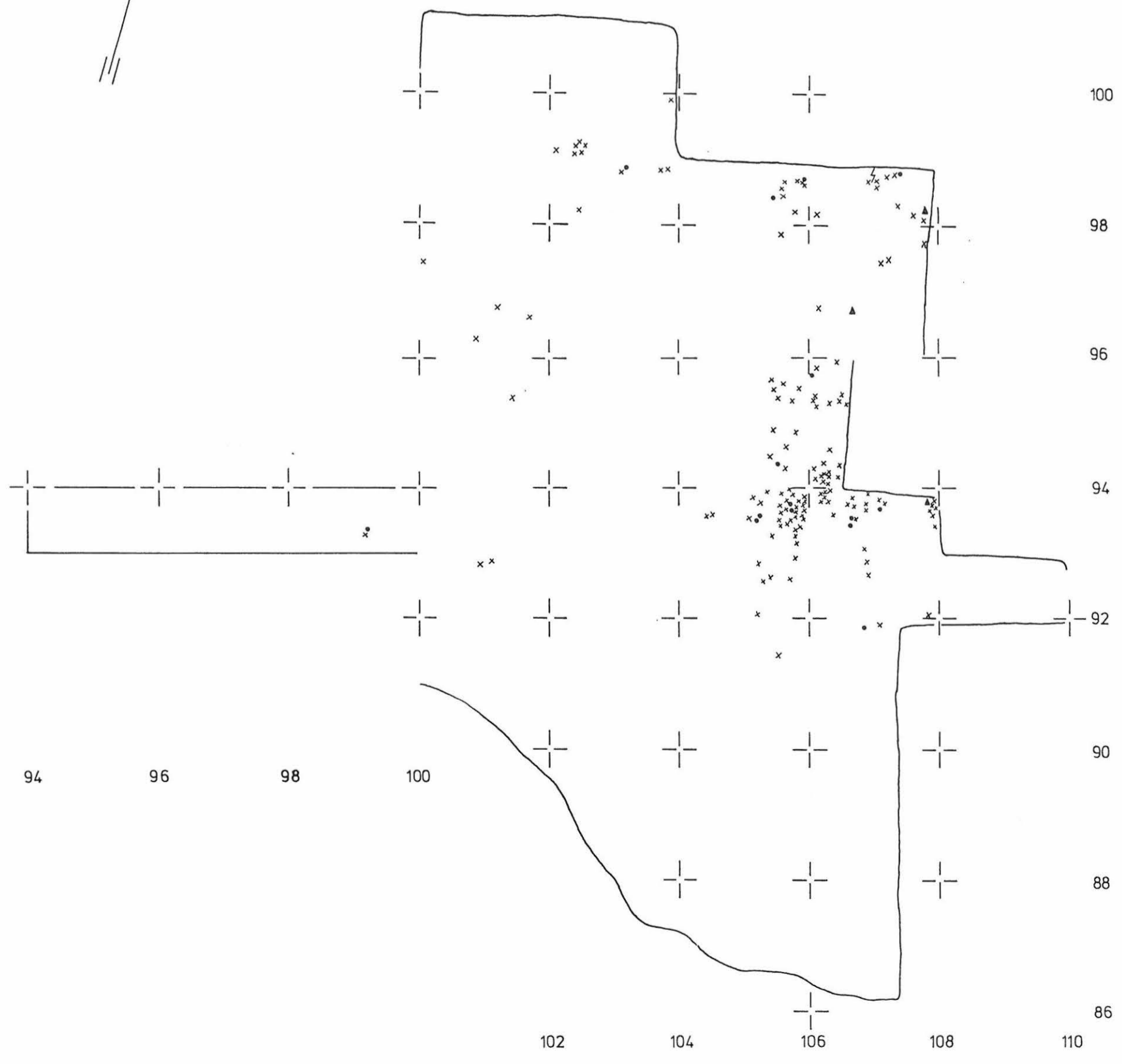
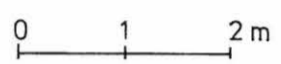
E-L SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue II

Taso 2

- x KVARTSI
- LIUSKE
- / LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

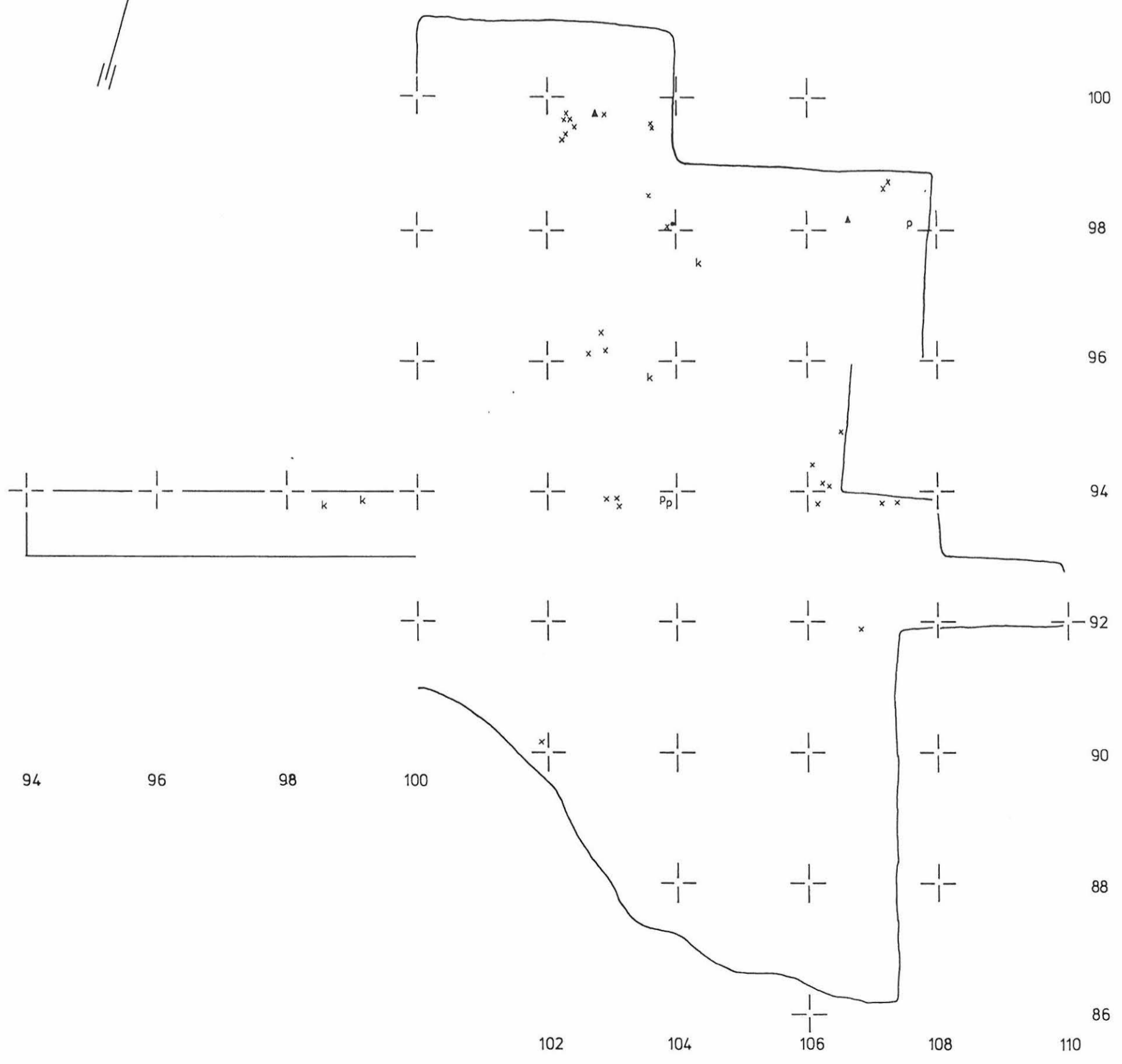
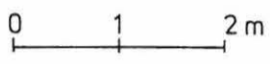
E.-L. SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk1:50

Kaivausalue II

Taso 3

- x KVARTSI
- LIUSKE
- LIUSKE- ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

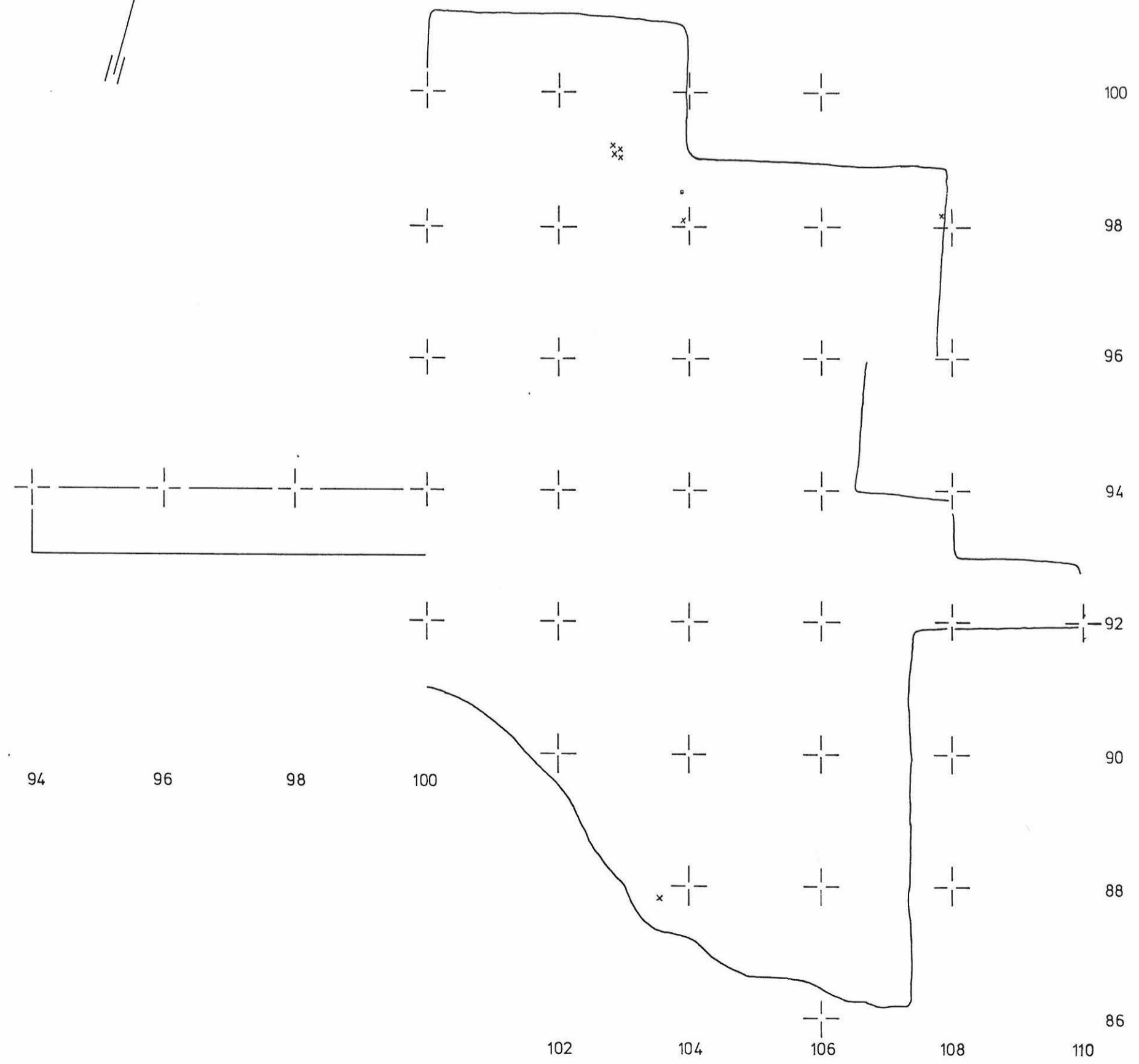
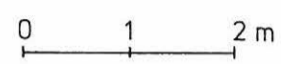
E-L SCHULZ 1986

LÖYTÖKARTTA mk 1:50

Kaivausalue II

Tasot 4-6

- x KVARTSI
- LIUSKE
- LIUSKE-ESINE
- H HIOIN, HIOMALAAKA
- ISKUKIVI
- k KERAMIikka
- o PALANUT SAVI
- ▲ PALANUT LUU
- △ PALAMATON LUU
- p PUNAMULTA
- ⚡ PII
- ⊗ LÖYTÖKESKITTYMÄ

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

66831-834

K.1. PANORAAMA KAIVOUSALUEESTA, KUV. ETELÄKRAKOSTA

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

K.2. KAIVAUS ALUE A
TASOI, KUVATTU IDÄSTÄ

66835

66852

K.3. HIOMALAANKA RUUDUSTA 122/120,
TASOI, KUVATTU LÄNNESTÄ
KM 23 399; 1252

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

66841

K.4. TULISIJAT RUUDUISSA 122/104-106,
TASO 1, KUV. ETELÄSTÄ

66848

K.5. TULISIJA RUUDUSSA 122/104, OSA 122/106
TASO 1,5, KUV. LÄNNESTÄ

66856

K.6. LIESI RUUDUSSA 122/106,
OSA 122/106, TASO 2
KUV. POHJOISLUOTTEESTA LÄNNESTÄ

66860

K.7. LIESI RUUDUSTA 122/104,
TASO 3, KUV. LÄNNESTÄ POHJOIS-
LUOTTEESTA

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

66840

K.8. RUUTU 116/106, TULISIJA N JÄÄNNÖS
ASUINKUOPASSA, TASO1, KUV.
ETELÄSTÄ

66844

K.9. TULISIJA RUUDUSSA 116/110
ASUINKUOPASSA, TASO2,
KUV.POHJOISESTA

66845

K.10. RUUTU 116/110, TULISIJA JA
LUITA, KUV.LÄNNESTÄ
TASO3.

66854

K.11. RUUTU 116/110, TULISIJA,
TASO4, KUV.LÄNSILOUNASTA

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

66877
K.12. LIEDET RUUDUISSA 98-100/102,
TASO1, KUV. LÄNNESTÄ

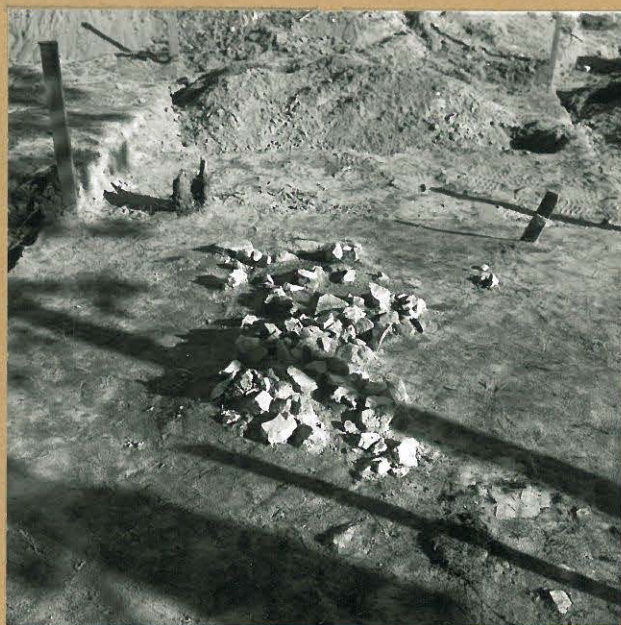

66897
K.13. TALVIAAMU 25.9-86

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

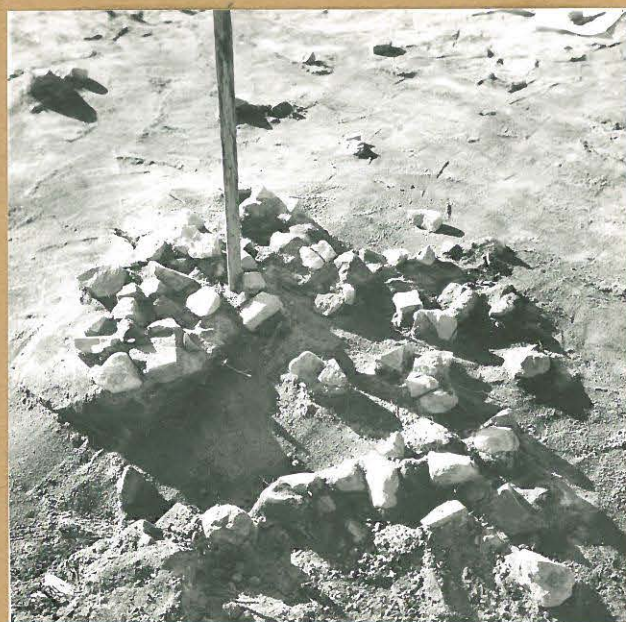
K.14. LIESI RUUDUSSA 106/102,
TASO 1, KUV. PÖHJOISESTÄ
LÄNNESTÄ 66881

K.15. LIESI RUUDUSSA 106/102,
TASO 2, KUV. LÄNNESTÄ 66887

K.16. TULISIJÄ RUUDUISSA 92-94/104-106,
TASO 1, KUV. LÄNNESTÄ 66892

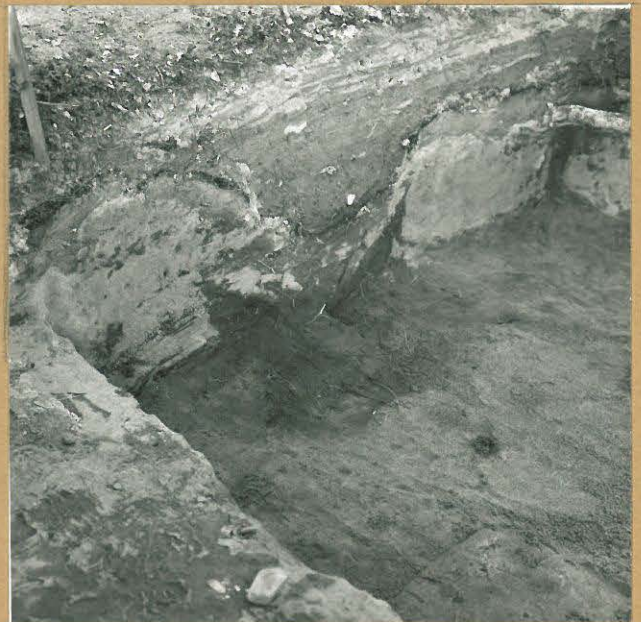
K.17. TULISIJÄ RUUDUISSA 92-94/104-106,
TASO 2, KUV. LÄNNESTÄ 66898

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

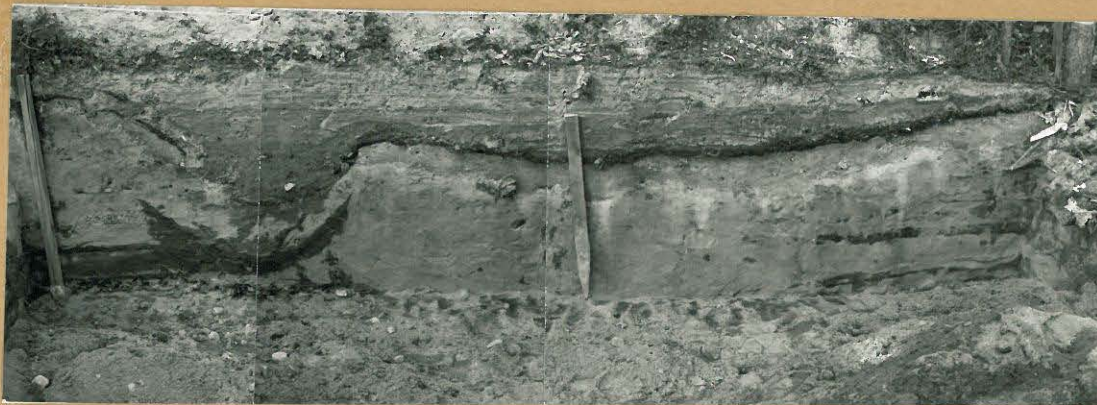
66871

K.18. TÄYTEMAAN PEITOSSA OLLUT KUOPPA RUUDUN 126/116 LUOTEISLAIDALLA, RUUTUA KAIVETTU TASOON 1, KUV. LÄNSILOUNNAASTA

66874

K.19. TÄYTEMAAN PEITOSSA OLLUT KUOPPA RUUDUSSA 126/116, RUUTUA KAIVETTU TASOON 6, SAVIROHJA OSITTAIN POISKAIVETTU, KUV. ETELÄSTÄ.

66883-885

K.20. PANORAAMA PROFILISTA W-1 128/116-120 (SAVIPOHJAINEN KUOPPA RUUDUSTA 126/116)

TERVOLA 30 TÖRMÄVAARA

66902

K.21. SAVIPOHJAISEN KUOPAN PINTA
ESIIN KAIVETTUNA, RUUTU 128/116.
KUV. YLHÄÄLTÄ PONOISESTA.
luoteesta.

66904

K.22 RUUDUSSA 128/116 OLEVA KUOPPA
ESIIN KAIVETTUNA. KUV. PROFILIN
128/116-118 PUOLELTA.

66908

K.23. RUUDUSSA 128/116 OLLUT KUOPPA
ESIIN KAIVETTUNA, KUV. PROFILIN
128/116-118 PUOLELTA

66910

K.24. RUUDUSSA 128/116 OLLUT KUOPPA
KAIVETTUNA SAVIPOHJAISEN
KUV. PROFILIN 128/116-118 PUOLELTA.

TERVOLA, TÖRMÄVAARA, 1986

23399:1424	Phocidae sp.	humerus dex	fr. dist. (Halichoerus?)
:1425	Phocidae sp.	humerus dex	fr. diaph.
		humerus dex	fr. dist.
:1429	Phocidae sp.	humerus sin	fr. dist.
:1433	Phocidae sp.	radius sin	fr. prox.
:1437	Mammalia	humerus	fr. prox.
:1464	Phocidae sp.	vertebra	fr.
	Mammalia	vertebra	fr.
:1467	Mammalia	vertebra	fr.
:1468	Phocidae sp.	vertebra lumbracalis/thoracalis	fr.
:1472	Phocidae sp.	vertebra	fr.
:1476	Phocidae sp.	entocuneiforme sin	(juv.)
:1479	Phocidae sp.	metatarsale IV	fr. prox.
:1480	Mammalia	vertebra	fr.
:1481	Phocidae sp.	astragalus sin	fr.
		patella	(juv.)
:1482	Phocidae sp.	humerus dex	fr. diaph.
:1483	Phocidae sp.	tibia sin	fr. epiph.
:1484	Phocidae sp.	humerus sin	fr. prox.
:1485	Phocidae sp.	patella	
		dens molares	
:1486	Phocidae sp.	glenoideum fossa dex	fr.
:1490	Piscidae	vertebrae (2 kpl)	
:1491	Phocidae sp.	humerus dex	fr. dist.
:1492	Phocidae sp.	radius sin	fr. epiph.
:1493	Phocidae sp.	naviculare sin	
:1495	Phocidae sp.	cuboideum dex	
:1501	Phocidae sp.	phalanx tarsi I/1 sin	fr. prox. (juv.)
:1503	Phocidae sp.	naviculare sin	
:1504	Phocidae sp.	metatarsale IV sin	

TERVOLA, TORMÄVAARA 1984

22481:154

Phocidae sp.	phalanx carpi II-IV/2
:191	
Phocidae sp.	entocuneiforme dex
:312	
Phocidae sp.	mesocuneiforme sin (Phoca groenlandiensis?)
	naviculare sin fr. ("")
	ectocuneiforme sin fr. ("")
:361	
Phocidae sp.	humerus dex fr. dist. (Halichoerus grypus?)
:376	
Phocidae sp.	vertebra caudalis
:381	
Phoca hispida	humerus sin
:382	
Phocidae sp.	vertebra lumbalis fr.
:383	
Phocidae sp.	vertebra lumbalis/thoracalis
:405	
Phocidae sp.	epistropheus (kannattajanikama)
:438	
Mammalia	kallonpalanen
:500	
Phocidae sp.	patella
:510	
Phocidae sp.	phalanx tarsi I/1 dex fr. prox.
:563	
Phocidae sp.	humerus dex
:613	
Phocidae sp.	vertebra caudalis
:629	
Phocidae sp.	phalanx tarsi ?/1
:670	
Phocidae sp.	humerus dex fr. diaph.
	humerus dex fr. dist.
	humerus epiph. prox.
:760	
Phocidae sp.	metatarsale IV sin fr. dist.
:964	
Phocidae sp.	scaphoideum dex
	ulna sin fr. dist.
:970	
Phocidae sp.	humerus fr. epiph. dist.
	humerus fr. diaph. 2kpl
:985	
Phocidae sp.	tibia sin epiph. dist.
:1029	
Phocidae sp.	calcaneum sin
:1164	
Phocidae sp.	entocuneiforme
:1311	
Phocidae sp.	patella
	radius dex fr. epiph. dist.
	fibula sin epiph. dist.
Mammalia	phalanx fr.

:1356
 Phocidae sp. costa fr. diaph.
 :1371
 Phocidae sp. phalanx tarsi sin I/1 fr. dist.
 :1417
 Phocidae sp. vertebra caudalis
 :1488
 Phocidae sp. phalanx tarsi II/1 fr. prox.
 :1520
 Phocidae sp. vertebra lumbracalis/thoracalis fr. 2kpl
 :1525
 Phocidae sp. costa fr. diaph.
 :1541
 Phocidae sp. tibia sin fr. dist.
 :1616
 Phocidae sp. femur sin fr. dist.
 :1655
 Mammalia vertebra fr.
 :1854
 Phocidae sp. os petrosum sin
 :1930
 Phocidae sp. radius dex fr. prox.
 :2049
 Phocidae sp. phalanx tarsi I/1 sin fr. dist.
 phalanx tarsi I/1 sin fr. prox.
 :2087
 Phocidae sp. astragalus dex fr.

TERVOLA, TÜRMAVAARA 1983

22070	:2034	Phocidae sp.	humerus sin/dex fr. epiph. prox.
	:2036	Phocidae sp.	radius dex fr. prox. (ad.) radius dex fr. diaph.
	:2037	Phocidae sp.	radius dex fr. epiph. prox. (ad.)
	:2038	Phocidae sp.	vertebra caudalis
	:2040	Phocidae sp.	phalanx carpi ?/2 fr. prox. phalanx carpi ?/2 fr. dist.
	:2043	Phocidae	
		<i>Pusa hispida</i>	humerus dex fr. dist.
	:2045	Phocidae sp.	femur sin fr. dist.
	:2046	Phocidae sp.	phalanx carpi I/2 sin
	:2047	Phocidae sp.	femur dex fr. epiph. dist.
	:2050	Phocidae sp.	patella
		Piscidae sp.	selkänikaman pala (corpus vertebrae fr.)
	:2054	Phocidae sp.	
		(<i>Pusa hispida</i> ?)	condylus occipitalis
	:2057	Phocidae sp.	humerus sin diaph.
	:2060	Phocidae sp.	metacarpale II dex fr. dist.
	:2061	Phocidae sp.	tibia dex fr. prox.
	:2062	Phocidae sp.	scaphoideum dex
	:2066	Phocidae sp.	humerus sin fr. epiph.
	:2068	Phocidae sp.	humerus dex/sin fr. diaph. humerus sin fr. epiph. dist. humerus dex fr. epiph. dist.
	:2069	Phocidae	
		<i>Pusa hispida</i>	humerus sin fr. dist. (ad.)
	:2070	Phocidae sp.	astragalus dex cuboideum dex naviculare dex metacarpale fr. dist.
	:2071	Phocidae sp.	radius epiph. prox. metatarsale
	:2072	Phocidae sp.	phalanx tarsi sin IV/1 fr. prox. phalanx tarsi ?/1 fr. prox.

- :2073
Cervidae
Rangifer tarandus dens molare mandibulare (poskihammas, alaleuka)
- :2074
Phocidae sp. vertebra sacralis
- :2076
Phocidae
Pusa hispida femur dex fr. prox. (ad.)
femur dex fr. dist. (ad.)
Phocidae sp. femur dex fr. epiph. dist.
- :2077
Phocidae sp. astragalus sin
- :2078
Phocidae sp. trapezium sin
- :2079
Phocidae
Pusa hispida humerus dex fr. epiph. dist. (ad.)
- :2080
Phocidae
Pusa hispida radius dex fr. prox. (ad.)
- :2083
Phocidae sp. glenoid fossa sin
- :2084
Phocidae sp. glenoid fossa sin
- :2084
Puupalanen!
- :2085
Phocidae sp. phalanx carpi ?/2
phalanx carpi ?/3 (kynsi)
- :2087
Phocidae sp. astragalus dex
- :2089
Castor fiber dens molare (poskihammas + hampaan palasia)
- :2091
Phocidae
Pusa hispida ulna sin fr. prox. (ad.)
Phocidae sp. ulna sin fr. diaph.
- :2093
Phocidae
Pusa hispida femur sin fr. dist. (ad.)
femur sin fr. epiph. prox. (ad.)
- :2094
Phocidae
Pusa hispida humerus dex fr.
- :2098
Phocidae
Pusa hispida ulna sin fr. prox. (ad.)
- :2099
Cervidae
Rangifer tarandus
- :2100
Puupalanen!
- :2101
Phocidae sp. phalanx carpi ?/1

- :2103 Phocidae sp. phalanx tarsi ?/2
- :2104 Phocidae sp. vertebra caudalis
- :2106 Castor fiber dens incisivi maxillare sin (etuhammas)
- :2108 Phocidae Pusa hispida tibia + fibula sin (fib. fr. prox.) (ad.)
- :2109 Castor fiber dens molare maxillare (poskihammas) mandibulare fr. + hampaanpalasia
- :2110 Phocidae Pusa hispida tibia sin fr. prox.
- :2114 Phocidae sp. (Halichoerus grypus?) os petrosum condylus occipitalis
- :2115 Phocidae sp. phalanx carpi sin I/1
- :2117 Phocidae sp. radius sin fr. epiph. prox. (juv.)
- :2118 Castor fiber dentes molare maxillare (poskihampaista, 3 kpl)
- :2122 Cervidae Rangifer tarandus dens praemolare mandibulare
- :2123 Phocidae sp. calcaneum dex
- :2124 Phocidae sp. phalanx carpi I/2 fr. dist. phalanx carpi I/3 fr. prox.
- :2125 Phocidae Pusa hispida mandibulare av. alveoli dentales
- :2126 Mammalia phalanx

HUOMAUTUKSIA:
 (juv.) nuori eläin
 (ad.) vanha eläin

Lajimääritys "Pusa hispida" on tehty ikää ja kokoa vertailemalla, kuten esimerkiksi näytteessä nro :2080, missä luun nivelpinnan ja putkiluun sauma (lähinnä sen puuttuminen) kertoo luun kuuluneen vanhalle eläimelle. Tästä huolimatta luu on pieni, Pusa hispidan kokoinen. En ole löytänyt kirjallisuudesta vastaavaa määrittystä; "Pusa hispidan" jälkeen voi siis mielessään lisätä kysymysmerkin. Näytteessä nro :2125 lajimääritys on varma.

HELSINGIN YLIOPISTON
RADIOHIILIAJOITUSLABORATORIO

Sneilmaninkatu 5
00170 Helsinki 17
Puhelin: 90-191 4435

Helsingissä

4. 2. 1986

Torsten Edgren
Museovirasto
Reihiet tsto

AJOITUSTULOKSIA

Tervola, Varejoki, Törmävaara

No	Näyte	Ikä (B.P.)
Hel-2150	Tervola 30 Törmävaara, näyte no 1 <i>kaiv. alue 3</i>	870 ± 100
Hel-2151	Tervola 30 Törmävaara, näyte no 2 <i>kaiv. alue 3</i>	4850 ± 110
Hel-2152	Tervola 30, Törmävaara, näyte no 3 <i>kaiv. alue 1</i>	4500 ± 130
Hel-2153	Tervola 30 Törmävaara, näyte no 4 <i>kaiv.</i>	5010 ± 110
Hel-2154	Tervola 30 Törmävaara, näyte no 5 <i>kaiv.</i>	4650 ± 130
Hel-2155	Tervola 30 Törmävaara, näyte no 6 <i>kaiv.</i>	4780 ± 110
Hel-2156	Tervola 30 Törmävaara, näyte no 7 <i>kaiv.</i>	4820 ± 110
Hel-2157	Tervola 41 Törmävaara, näyte no 1 <i>keräily, 3. taso (käsittely)</i> <i>kaiv. - 84</i>	4780 ± 100

Tulos on ilmoitettu vuosina vuodesta 1950 (AD) lukien ja perustuu ^{14}C :n puoliintumisaikaan 5568 vuotta. Epätarkkuuteen, ± 16, sisältyvät näytteen mittauksesta ja tarpeellisista vertailumittauksista aiheutuvat statistiset virheet.

Högne Jungner
Högne Jungner